

SZERELEM ÉS HIUSÁG.

NOVELLA.

KEMÉNY ZSIGMONDTÓL.

(Folytatás.)

VI.

Coraniniék szállásán vagyunk.

A nappali teremben — s már többé nem a hálószobában — iekszik Sarolta egy chaise-longue ruganyos vánkosain.

Szabad, bő pongyolája, mely eszményileg hajlékony, sugár és szépidomu testének ingerlő formáit fedi, talán a vestaszűzekén igen kaczer szabásu lett volna; azonban egy divathölgy reggeli öltözetének nemcsak különösen kecses, de szerény is. Betölti az illem aránylagos igényeit, nem compromittálja a szemérmét — mely a nők állandóbb hódításaihoz szükséges — s eléggé zárt, annélkül, hogy ezért a kellónél többet leplezne el a szem és sejdítés elől. S az ég tudja: miért?, a ki most látná Saroltát, megesküdnék, hogy soha illy tökéletesen nem találta el öltözékét; pedig ő ezt mindig tette.

DÉLIBÁB.

Asztalán, s körül — mintha kis gyermek lenne — összehordva van, a mi csak szeszélyeinek hizelg, vágyainak kedvez, inyét, izlését és szeméit kielégíti.

Robert semmit sem kimélt; mert a kedves elkényeztetett nem volt szokva a szenvedés- és megtagadásokhoz.

Pedig két egész nap kellett a marjulás miatt fájdalmat — melyet eddig csak névről ismert — s felügyeletet tűrni.

Most a lob már lecsillapult, s azon bájteli perczek következtek, midőn egy nő gyöngékedik, de minden alkalmatlan érzések nélkül, s midőn új oldalról lesz érdekessé, . . . t. i. szánják.

— Kedvesem! szólt Coranini egy üvegtányért felszeldelt ananással tartván nője elé, orvosunk ma azzal biztatott, hogy holnapután már kikoszihatsz.

Sarolta kétkedőn rázta fejét.

— A gyuladásnak nincs bokádon többé észrevehető nyoma.

Sarolta sértett lábát köntöse alá huzta csodálatos pruderie-vel, mintha férje az illem vonalán szemével vagy véleményével egy kissé túltévedt volna.

— Még sokat szenvedek, szolt később szomját az előtte álló jóízű gyümölcsessel enyhítve. Néha egészen vakszememig nyilallik.

Coranini megcsókolta a szenvedésre kijelelt halantéket, s ráadásul a gyönyörű fürtöket, és a panaszló ajkat.

— Lám! kedvesem, sugá enyelgőn, egy ballépés mennyi bajt okozhat!

Sarolta félig behunyt pilláit hirtelen fölnyitotta. Összevont homlokredőin s emelt szemivein kérdések villantak át, melyekre feleletet várt.

A férj durczás nejének kezét ajkaihoz nyomván, — tündérekém, szólt nyájas hangon, valld be, hogy ha Julia nincs velünk, most ápolásomra nem volna szükséged, s hogy a melly asszony igéző tud lenni, akar is, . . . még a coquetteria segítségét sem utasítva vissza.

Sarolta leirhatlan csodálkozással tekintett férjére.

— Ne adj, kedvesem, szavaimnak balértelmet. A tetszelgési vágy büntetlen fegyvereire czéloztam. S hogyan gáncsolnálak most téged, kiben eddig csak tökélyeket láték? Különb is unalmasnak tartom a férjet, mihelyt inkább tud ítélni mint szeretni. A bonczolgotó eszű maradjon nőtlen.

Coranini komoly észrevételeit annyi szeretet mérséklé, — melly arcz-kifejezésén tükrözött és szelid hangjában élt — s ő annyi nyájassággal vonta kebléhez a kedves nőt, hogy ez derekával ráhajolva merőn nézett szeme közé, s mig alabástrom karjait vállán nyugtatá, nevetve kérdé: — s te úgy látod, hogy szerencsétlen emlékü kirándulásunk alatt csakugyan kaczerabb voltam, mint máskor?

— Nem sokkal, egyetlenem! de mégis látszott: mennyire akarnád árnyékban tartani Juliát.

— Miért?

— Hogy vetélytársad ne legyen: szólt Coranini.

— S kiért versenyeztem volna Juliával? tudakolja Sarolta némi megütözéssel.

— Istennek hála! mondá Robert, az egész jelenlevő publicumért, t. i. a férfiakat érve.

— Ah! eretnek, ki igaz hitedet bennem már veszteni kezded! sohajta tréfásan Sarolta.

— Ellenkezőleg, kedvesem!... hisz! a nagy közönségtől nem szoktuk nőnket féltetni.

— S mit gondolsz czélt értem-e?

— Kevésbe mint máskor.

Sarolta durczásan pigyeszté ajkát le, s Coranininak csak azért is meg kellett ezt csókolni, hogy szép öszhangzását hamar visszaállítsa.

— Ah! te eddig oly kedvesen szoktál nekem hizelgeni; de most boszantón öszinte vagy.

— Mert, szólt Coranini, most okozott legelőször bajt tetszelgési vágyod. Megnéztem a helyet honnan leestél, s az oly meredek, hogy ha Romvay, ki az alsó ösvényen veled párvonalban haladt, nem szökik csodás ügyességgel hozzád és nem tartja fel tested rohanását: akkor az éles köveken egészen összetörhetted volna tagjaidat, sőt tán a mélységbe is lezuhantál volna.

Sarolta ámulattal tekintett férjére; mert csak most értesült a veszélyről, mellytől megmentették. E perczig legtávolabbi képzelete sem volt róla.

— Romvay, folytatta Coranini, őrangyalod volt.

— Valóban? kérdé Sarolta.

— Neki köszönheted....

— Életemet? közbevágott Sarolta.

— Ha nem is azt, legalább....

— Szépségemet?... S így nagy hálával tartozom neki?

— Természetesen, mond Robert.

— És nézd! sugta Sarolta tréfásan, a látogatási jegyeket férje elé tolva, nézd az ő neve nincs itt!

— S ez hiuságodat sérti?

— Nő vagyok.

Sarolta szavaiban gyermeteg kedélyt, igéző nyíltságot talált Robert; de ha kevésbé szereti vagy inkább félti, akkor némi fájdalmat s visszatartoztatott ingerültséget is vett volna észre.

Asztalán, s körül — mintha kis gyermek lenne — összehordva van, a mi csak szeszélyeinek hizelg, vágyainak kedvez, inyét, izlését és szemeit kielégíti.

Robert semmit sem kimélt; mert a kedves elkényeztetett nem volt szokva a szenvedés- és megtagadásokhoz.

Pedig két egész nap kellett a marjulás miatt fájdalmat — melyet eddig csak névről ismert — s felügyeletet tűrni.

Most a lob már lecsillapult, s azon bájteli perczek következtek, midőn egy nő gyöngélkedik, de minden alkalmatlan érzések nélkül, s midőn új oldalról lesz érdekessé, . . . t. i. szánják.

— Kedvesem! szolt Coranini egy üvegtányért felszeldelt ananással tartván nője elé, orvosunk ma azzal biztatott, hogy holnapután már kikoszihatsz.

Sarolta kétkedőn rázta fejét.

— A gyuladásnak nincs bokádon többé észrevehető nyoma.

Sarolta sértett lábát köntöse alá huzta csodálatos pruderie-vel, mintha férje az illem vonalán szemével vagy véleményével egy kissé túltévedt volna.

— Még sokat szenvedek, szolt később szomját az előtte álló jóízű gyümölcsessel enyhítve. Néha egészen vakszememig nyilallik.

Coranini megcsókolta a szenvedésre kifejezett halantéket, s ráadásul a gyönyörű fürtöket, és a panaszló ajkat.

— Lám! kedvesem, sugá enyelgőn, egy ballépés mennyi bajt okozhat!

Sarolta félig behunyt pilláit hirtelen fölnyitotta. Összevont homlokredőin s emelt szemivein kérdések villantak át, melyekre feleletet várt.

A férj durczás nevének kezét ajkaihoz nyomván, — tündérekém, szolt nyájas hangon, valld be, hogy ha Julia nincs velünk, most ápolásomra nem volna szükséged, s hogy a melly asszony ígésző tud lenni, akar is, . . . még a coquetteria segítségét sem utasítva vissza.

Sarolta leirhatlan csodálkozással tekintett férjére.

— Ne adj, kedvesem, szavaimnak balértelmet. A tetszelgési vágy büntetlen fegyvereire czéloztam. S hogyan gáncsolnálak most téged, kiben eddig csak tökélyeket láték? Különb is unalmasnak tartom a férjet, mihelyt inkább tud itélmi mint szeretni. A bonczolgotó eszű maradjon nőtlen.

Coranini komoly észrevételeit annyi szeretet mérséklé, — melly arczkifejezésén tükrözött és szelid hangjában élt — s ő annyi nyájassággal vonta kebléhez a kedves nőt, hogy ez derekával ráhajolva merőn nézett szeme közé, s mig alabástrom karjait vállán nyugtatá, nevetve kérdé: — s te ugy látod, hogy szerencsétlen emlékü kirándulásunk alatt csakugyan kaczerabb voltam, mint mászor?

— Nem sokkal, egyetlenem! de mégis látszott: mennyire akarnád árnyékban tartani Juliát.

— Miért?

— Hogy vetélytársad ne legyen: szólt Coranini.

— S kiért versenyeztem volna Juliával? tudakolja Sarolta némi megütözéssel.

— Istennek hála! mondá Robert, az egész jelenlevő publicumért, t. i. a férfiakat értve.

— Ah! eretnek, ki igaz hitedet bennem már veszteni kezded! sohajta tréfásan Sarolta.

— Ellenkezőleg, kedvesem!... hisz! a nagy közönségtől nem szoktuk nőnket féltetni.

— S mit gondolsz czélt értem-e?

— Kevésbe mint máskor.

Sarolta durczásan pigyeszté ajkát le, s Coranininak csak azért is meg kellett ezt csókolni, hogy szép öszhangzását hamar visszaállítsa.

— Ah! te eddig olly kedvesen szoktál nekem hizelgeni; de most boszantón őszinte vagy.

— Mert, szólt Coranini, most okozott legelőszőr bajt tetszelgési vágyod. Megnéztem a helyet honnan leestél, s az olly meredek, hogy ha Romvay, ki az alsó ösvényen veled párvonalban haladt, nem szökik csodás ügyességgel hozzád és nem tartja fel tested rohanását: akkor az éles köveken egészen összetörhetted volna tagjaidat, sőt tán a mélységbe is lezuhantál volna.

Sarolta ámulattal tekintett férjére; mert csak most értesült a veszélyről, mellytől megmentették. E perczig legtávolabbi képzelete sem volt róla.

— Romvay, folytatta Coranini, őrangyalod volt.

— Valóban? kérdé Sarolta.

— Neki köszönheted....

— Életemet? közbevágott Sarolta.

— Ha nem is azt, legalább....

— Szépségemet?... S így nagy hálával tartozom neki?

— Természetesen, mond Robert.

— És nézd! sugta Sarolta tréfásan, a látogatási jegyeket férje elé tolva, nézd az ő neve nincs itt!

— S ez hiúságodat sérti?

— Nő vagyok.

Sarolta szavaiban gyermeteg kedélyt, igéző nyíltságot talált Robert; de ha kevésbé szereti vagy inkább félti, akkor némi fájdalmat s visszatartoztatott ingerültséget is vett volna észre.

Különben e rövid párbeszéd, mellyben Robert akaratja ellen és semmit sem sejtve, vezeté nője képzelődését Romvay felé, kevesebb diplomatai tapintattal volt bevégezve, mint olly férjtől várhatnók, kinek szép és tetszelgő nője van.

Sarolta néhány napi betegsége alatt, mellyben a szobát őrzé, valódi megindulással fogadta férje figyelmét és gyöngédségeit; de ez még sem akadályoztatá szórakozás végett udvarlóira is gondolni, kik a nyári saison alatt kastélyaikban és a csehországi fürdőkön szétszórva voltak. Néha többen, máskor egyenként, néha fekete frakkban és fehér nyakkendővel, máskor sportsman ruhában, szeme elé léptek ezek Taszilótól kezdve, nem jut eszembe mellyik kereszt-névig. S a szép delnő most sokkal érdektelenebbnek találta őket. Eszméiknek többé nem volt elég allure-je; gondolkozásmódjuk hamar sülyedt platitude-be, s társolgásuk kétség kívül fadé volt. S hogyan és miért? a szeszély daemonai tudják; — de bizonyos, miként illy visszaemlékezések alatt az udvarlók közt megjelent Romvay is, a nem-udvarló, és tán épen ezért. Sarolta ezerszer volt ugyan sértve Romvaytól, s ártatlan tetszelgési vágya több sebet hordott már, mint szent Sebestyén teste; azonban még sem tagadható, hogy a hideg és kérges szivü Romvay, végtére is egészen más lény, mint a többiek. Őt Sarolta nem tette arslánaival egy vonalba. Külön talált helyet számára a rajzon, mellyet emlékezete a perczek ürességének kitöltése végett vázolt. S pedig a nő, kit külön választ, azt előre szokta állítani, a mennyiben nála a felöltő és érdekes mindig egyet jelent. Midőn tehát Sarolta Roberttől Romvay ügyességét hallá emlegettetni, s hallá, hogy mi mindent köszönhet neki, igen természetes volt, miként a férj dicsérete által a nő ingerlékeny képzelődése élénken izgattaték. Azon nyugtalan kedélyhangulatba, — melly táplálatát legalább eddig csak a hiúságtól vette, s melly még gyűlöletté fölforrhata, de közönynyé többé nem jegedhetett meg, — új tényezőket vegyített, a hegyi kaland utolsó jelenete, és a Sarolta jellemében fekvő ellentétek élesebbé váltak. Volt-e a Romvay iránt támadt indulatok közt a szerelemből is egy kevés? ezt később tán megtudhatjuk; de most az események előlegezése nélkül eldönteni lehetlen volna...

Mihelyt Coranini hazulról elment, Sarolta nyugszékéről fölkelt.

Előbb félénken ereszkedék sértett lábára, azonban midőn látta, hogy kimélet és illő óvakodás mellett legesekélyebb fájdalomtól sem tarthat, hártorsága annyira nőtt, hogy a termen nehányszor végigsétálván az ablakhoz lépett s annak vánkosaiba támaszkodva kihajlék, hogy a szabad leget élvezhesse. A napsugaras ég, a viritó zöld, s az utcán élénken mozgó nép helyett egy kis erkély tűnt legelőször szemébe, ugyanaz, mellyről a fürdőbe érkezése reggelén nehezteléssel vonta tekintetét vissza.

Most is reggeli pongyolában ült ott Romvay könyvet tartva kezében, elfoglalva olvasmány által s nem érdekeltette semmitől, ah! épen semmitől.

A különbség csak az volt, hogy most már Saroltát egy rövid, egy kötelességi bókkal üdvözlés megint folytatni kezdte a félbe nem is hagyott le c-t ü r e-t.

Négy hoszu hét a legszebb nő finom kaczárságaiból ezen eredménybe összevonva: borzasztó, hallatlan, kétségbeejtő, vala.

Mi egy hadvezér kudareza? mi az ünnepelt író hideg fogadtatása? mi egy elkényeztetett m a e s t r o megbukott operája? mik a nagyravágyás szétpárolgott álmái?... gyerekségek... Csak egy kaczer nő érzi a mellőztetést: valamivel enyhébben ugyan, ha szeret; de egész szigorral, ha egyedül tetszeni, hódítani vágyott.

— Csak azért is! mondá magában Sarolta, kis beteg lábával dacosan tapintva a szőnyegre.

S ne értsük félre őt, ki Coranini iránti érzéseiben nem változott.

Csak azért is lábai előtt látni, elkábitni, örült szerelmessé akarta tenni Romvayt. Ez volt terve. De a keresztülvitel részletei felől és a közbejöheto módosításokról, ki kezeskedhetnék? Legkevésbé a nő, ki illy tervet tűz megoldásul. . . .

Romvay már láthatta, hogy Sarolta nincs többé akadályozva elfogadni a tisztelgéseket, emlékezhettek, hogy a roszullét alatt még jegyét sem adta át, és mint a nagyvilági szokások ismerője nem feledheté, miként az illem követeli elmenni Coraniniékhoz, kiknek kocsján s társaságában tett a hegyek közé kirándulás.

Ő számít, gondolá a szép nő a feltünő hatásra, melyet reám ügyessége gyakorolt. Veszélyből szabadított ki. S mellyik férfi nem ragadja meg az előnyt, melyet illynemü elismerés szerez? ő soká nem készetik.

Romvay azonban késett.

Még két napot mulatott Robert a fürdőn.

Midőn Pestre indult, nője elkísérte egész a helység határaig, honnan egypár ismerőssel lovagolt vissza.

Robert nyári időben éjjel szeretett utazni, s így Sarolta hazaérkezésekor már a sugarak a nyugoti hegyek szegélyein égtek, és a fellegtelen ég enyhe, balzsamos és csillagderített estét ígért.

A nő gyorsan veti le amazon-öltözékét, hogy a kútnál, hol a világ egybegyülve volt, hamar megjelenhessék.

Midőn toilette-vel majnem kész, az asztalon Romvay jegyét látja.

— Ah! ő kileste az dőt, mellyben nem valék itthon!

Az első percz benyomása közt észrevétlenül összeszorította s ujai közt egybe morzsolta a jegyet.

Később arca földerült.

Uj szemlét tartott öltözékén.

Pedig az alkony engedékeny világítása nem fedez föl hibát, nem méltányol tökélyt s kevéssel kielégíthető.

— S mikor volt itt Romvay? kérde a komornát.

— Tüstént hogy nagysádek elmentek.

Hüm! ő félti tölem szivét, . . kerül, mert hatok reá, mert rabom lehet: ezen magyarázatot adta Sarolta.

S mihelyt hiúságának kedvezőleg fejthette Romvay tettét meg, nem keresett valószínűbb hüvelyzést.

A sétányhoz érve történetesen Romvayval találkozáék legelőbb.

— Ön ellen sok vádam van: mondá mosolyogva s maga nyujtott kart neki.

Többeknek feltűnt a modor, melylyel Romvayval társalga.

Legalább Julia, ki szemével állandólag kísérte, azt hívé, hogy az egész világnak föl kellett tűnnie.

VII.

Taszilo pesti szállásán vagyunk.

Cyrene megérkezett — de nem Peneus leánya, kit Apollo Afrikába szöktetett, hanem azon leghíresebb Cyrene, mellynek ősapja Jakab király alatt költözék Arabiából a ködös Albionba s egyike volt ama hat világnevd család-alapítónak, mellytől eredt minden angol vér, . . . a lovaknál. Geryon, a csontos és közel 17 markos vadászfaj derék képviselője, elkísérte a felsőbb származásu és tündérszépsegi teremtést. Az ő érkezése is részvétet gerjesztett. De a közkíváncsiság hihetetlen magasságra volt fokozva, midőn a hátrább maradt Cato vezetteték elő, a telivér méneknek deli példánya.

— Most már a kelemföldi pusztá új korszakot fog a lónemesítés körül nyitni: szól Taszilo elégülten.

— Pótolhatatlan kár mind hazánkra, mind társaságunkra nézve, hogy a Catohoz, szerződésünk nyomán, első joga Sándor grófnak van, ki a Lajtán tul fog vele brillirozni: jegyzé sohajtva meg egy exdeputatus, ki Pozsonból, megyéjébe utazott, hogy mint alispán, a jövő három év alatt erélyesebb szellemre szoktassa azt.

— Catonak testéhez mérve, bár alig észrevehetőleg, az arányosnál hosszabb lába van, mi a későbbi nemzedékeknél feltetsző különbségig fajulhat: szól Coranini.

Minden szem a csak imént bámult mént új vizsgálat alá vette, s akkora volt Coranini tekintélye, hogy kiki az eszményi vonalt, mellyre ez czélt, tisztán látta, sőt némelly annyira vitte kiábrándulását, miszerint rögtön eldönteni kívánta: vajjon, ha Sándor gróf az elsőséget igénybe venni nem akarná, lehet-e a társaságnak Cato által fényes jövődjét veszélyeztetni; vagy pedig tán czélirányosabb volna az új szerzeményen áldozattal is túladni?

Nagy vita támadt, mellyet künn, s később ben hosszason folytattak, míg Coranini, ki most oltalom alá vevé a tulszigorral bíralt egyént, annyi más kedvező tulajdont fedezett benne fel, hogy az ellenszavak lassanként lecsilapulnia kellett.

E közben Taszilo komornyikja a postáról leveleket hozott.

— Bravo! kiáltá a gróf, olvasva. Felséges. Isteni. Harrison lord bizonyosan megholt és Romvay barátunknak fogadása többé nem tiltja a vadászatot.

— Hogyan? tudakolák többen.

— Ime! szólt Taszilo, Romvay ezen levélben tudtomul adja, hogy társaságunkba lépni kívánna, s kér: üdvözlete mellett ez iránt Coranini barátunkat értesíteni. Ah! Evelina, a szép lady, a jövő farsangot özvegyi éve daczára is Pesten fogja tölteni. Ismerem Romvay hatalmát a nőszivek fölött. A jámbor Harrison! Lám! még sem gátolhatta hosszasan meg, hogy nője lóháton ne kergesse a rókákat. Béke a nemes lord hamvaira!

— De hát csakugyan meghalt ő magassága? kérdé részvéttel egy fiatal gróf, ki három hetet töltött Londonban, s ennél fegva igen zokul vette volna, ha valaki föltenné, miként nem volt szoros barátságban minden angollal, kinek neve a salonokban emlegettetik.

— Olly bizonyosan mint a nagyatyám, mond Taszilo. Különbén miként lépne Romvay a mi egyletünkbe, holott fogadása tartja, hogy a lord életében nem vadászik?

— Hiszen! vezetheti egyéb érdek is közinkbe: jegyzé meg az előbb szólt.

— Tán az idomítás: hozta föl egy harmadik.

— Pah! Coranini legjobban tudja, vitatta hévvel Taszilo, hogy Romvay gróf Hunyadynál idomíttat és épen azért, mert minket szeretne a versenyen legyőzni.

— Bár miért szerencsétlen társaságával, szólt Coranini, örvendjünk a lendületen, mellyet részvéte által nyerend ügyünk.

Ezen rövid vita után más levelet szakított fel Taszilo.

— Ah! megint az s...i fürdőből! kiálta vidoran. S találja csak Coranini, kitől?... Na! kedves rokonomtól Juliától, ki az ön régi hajlamai közé tartozik. Nemde?... S mi mindent ír a kis bohó! Ugy szeretem őt,.... csak

ne lennének betűi hieroglyphok! Finom vonásai alig olvashatók. Aztán gondolataiban is akkora köz van, s olly sok kihagyás, hogy az embernek saját eszméivel kell azokat áthidazni, különben összeköthetlennék. Szent ég! mennyi megbizást, mennyi eligazitandó terhet rak vállaimra! Akaratom ellen is meg kell minden divatárusnővel és varrólánnyákkal ismerkednem. Holnap reggeltől estig a váciutezát fogom róni. Ezer commissio!... Ah! most látom, hogy az annabálért történik. Hallgassa csak Coranini.

Taszilo miután szokott modora szerint eleget fecsegett, baktatva kezdett a levélből olvasni, lassu hangon és szavait inkább csak Coraninihoz intézve.

Egy egész raktár érdekességei fordultak elő, mellyeket a grófné mind birni szeretett volna, s mellyek megvásárlására teljes elhagyottságában mást hirtelesen felszólítani nem tudott.

Furcsa! Hogy igazithassam el? Az öltözőküdő-szoba legkisebb titkaiba is avatottnak kellene lennem. Pedig feleségem nem volt még és az entretenuek izlése ellen salonhölgyeinknek oriás kifogásai vannak.

— De Julia grófné, jegyzé meg Coranini, mint látszik abból indul ki, hogy ön az ő rendes divatárusnéjának és szabójának nevét tudja.

— Éppen ez a baj. Ollyat tesz fel rólam, mit hinni nem volt oka. Elhallgatja a fő dolgot s körülményes az apróságokban. Egész jellemének hü arczképét adja e levél.

— Ha önnek tetszik, utánjárathatok mindennek. Nőm a divat kezelőivel annyira élénk összeköttetést folytat, hogy általok legkönnyebb megtudnom a grófné toilette művészeit, kiknek izlésével alkalmam volt a napokban megelégedni.

— Minő szivesség kedves barátom! Igen le vagyok kötelezve. És hasonlithatlan izlésű nője mellett is elég választékosnak találta rokonomat?

— A grófné meg Sarolta voltak a fürdő királynéi. Egy kevéssé versenyeztek is egymással.

— Juliáról nem mernék illy vakmerőséget feltenni: szólt Tasziló. Ön régi hajlamának szemüvegén nézett reá, s azért igazságtalan nője iránt, kinek a világ fővárosaiban is alig lehet a szépizlés körül vetélytársa.... Ah! folytatá a levélre tekintve, itt az ön nevét látom. Csak tudnám kibetűzni. De nem. Csalódtam. Nőjéről és Romvayról van szó. S minő egybefüggésben? Bár volna Juliának határozottabb keze!

Taszilo mélyebben merült a hieroglyphok kitalálásába, világosan olly czélből, hogy Coranininak fölolvashassa. De csakbamar némi zavart kezdett elárulni s a levelet összehajtván, zsebbe dugta.

— Rokonom, szólt könnyeden, ollyat ir, mit már a verebek is csiripol-

nak. Említi, hogy Romvay és az ön szép nője rendkívül érdekessé teszik a fürdői saiont, s hogy nélkülök a napok elviselhetlenül hosszúak lennének.

Ezzel Tazsilo többi barátaihoz fordult, s megint általános társalgás kezdődék.

Az idő haladott, az éj beköszöntött.

És a sport emberei, mint ünnepi alkalmakkor szokás, pezsgőt üritettek, s beszéltek a leányokról, a hazáról s legtöbbit a ma érkezett szép telivérek felől.

A vér forrott, a kedv zajosan tört ki.

De Tazsilo szórakozottnak látszék.

Valami nyomta kedélyét.

Egyiknek fonák feleletet adott, másoknak félreértette szavait.

Rosz órájában volt, — olly hiba, mit nála eddig soha sem lehetett észrevenni.

— Még hajnalban indulok anyámhoz Gleichenbergbe, szólt álmos szemekkel. Onnan Párizsba kell mennem. De november elején haza fogok térni. S tudják-e önök, hogy november 11-kén teljeskoru leszek és a mágnsok táblájának tagja. Ha isten segít, a megnyilando ország-gyűlésen egy kis szerep nekem is juthat. A könnyelműség és szerelem csalálmai után át kell esni a becszomjon is; különben mindig marad valami hitünk arról, hogy a világban czélszerűbb kedélyhangulat lehet a közönnél. Pedig ez iszonyu tévedés. Éljen a közöny s egész czéhe a blasirozottaknak, kik mostani polgárisodásunkban azok, mik a régi kor stoicusai voltak. Egyébiránt az embergyűlöletet nem éltetem, s ez nagy önmérséklet. . . . Tehát, mint mondám, november 11-kén a a teljeskort elérem. E napot világos viradtig inneplendjük meg. Szivesen látlak egyenként. Ugy-e vendégeim fogtok lenni.

A mosolygva mondott, de keserü tartalmu pohárköszöntés után, a vendégek hamar távoztak.

Tazsilo pedig megint elővette Julia levelét s többször olvasá e sorokat el: „Coranininé utálatos coquetteriájával egészen behálózta Romvayt. Magaviselete már föl kezd tünni, s ha tovább tart, s c a n d a l e fog támadni. Szivesen figyelmeztetném őt: de mire magyarázná? Még nem vagyok elég vén, hogy barátnéimmal gondatlanságaikról beszélhessek. Pedig hidd el szeretem Saroltát. Ő jószívü teremtés. Csak az a hibája van, hogy nem ügyel a déhors-okra, a delicateesse-ről kevés fogalommal bir, kacérságában a magasabb tón hiány hiányzik, aztán borzasztólag irigy és olly gögös, hidd el, olly gögös, mintha férje legalább uralkodó herceg lenne. Ti rémitön elkényeztettétek. Pedig különben jószívü teremtés. Sajnálom szegény Coraninit!”

— Mennyi álnokság rejlik Juliában! sohajtá Tazsilo, s mégis a főké-

ne lennének betűi hieroglyphok! Finom vonásai alig olvashatók. Aztán gondolataiban is akkora köz van, s olly sok kihagyás, hogy az embernek saját eszméivel kell azokat áthidazni, különben összeköthetlennék. Szent ég! mennyi megbízást, mennyi eligazítandó terhet rak vállaimra! Akaratom ellen is meg kell minden divatárusnővel és varrólánykával ismerkednem. Holnap reggeltől estig a váciutezát fogom róni. Ezer commissio!... Ah! most látom, hogy az annabálért történik. Hallgassa csak Coranini.

Taszilo miután szokott modora szerint eleget fecsegett, baktatva kezdett a levélből olvasni, lassu hangon és szavait inkább csak Coraninihoz intézve.

Egy egész raktár érdekességei fordultak elő, mellyeket a grófné mind birni szeretett volna, s mellyek megvásárlására teljes elhagyottságában mást hirtelen felszólítani nem tudott.

Furcsa! Hogy igazithassam el? Az öltözködő-szoba legkisebb titkaiba is avatottnak kellene lennem. Pedig feleségem nem volt még és az entretenuek izlése ellen salohnőlgyeinknek oriás kifogásai vannak.

— De Julia grófné, jegyzé meg Coranini, mint látszik abból indul ki, hogy ön az ő rendes divatárusnéjának és szabójának nevét tudja.

— Éppen ez a baj. Ollyat tesz fel rólam, mit hinni nem volt oka. Elhallgatja a fő dolgot s körülményes az apróságokban. Egész jellemének hű arcképét adja e levél.

— Ha önnek tetszik, utánjárathatok mindennek. Nőm a divat kezelőivel annyira élénk összeköttetést folytat, hogy általok legkönnyebb megtudnom a grófné toilette művészeit, kiknek izlésével alkalmam volt a napokban megelégedni.

— Minő szivesség kedves barátom! Igen le vagyok kötelezve. És hasonlithatlan izlésű nője mellett is elég választékosnak találta rokonomat?

— A grófné meg Sarolta voltak a fürdő királynéi. Egy kevéssé versenyeztek is egymással.

— Juliáról nem mernék illy vakmerőséget feltenni: szólt Tasziló. Ön régi hajlamának szemüvegén nézett reá, s azért igazságtalan nője iránt, kinek a világ fővárosaiban is alig lehet a szépizlés körül vetélytársa... Ah! folytatá a levélre tekintve, itt az ön nevét látom. Csak tudnám kibetűzni. De nem. Csalódtam. Nőjéről és Romvayról van szó. S minő egybefüggésben? Bár volna Juliának határozottabb keze!

Taszilo mélyebben merült a hieroglyphok kitalálásába, világosan olly czélből, hogy Coranininak fölolvashassa. De csakbamar némi zavart kezdett elárulni s a levelet összehajtván, zsebbe dugta.

— Rokonom, szólt könnyeden, ollyat ír, mit már a verebek is csiripol-

nak. Emliti, hogy Romvay és az ön szép nője rendkívül érdekessé teszik a fürdői saisont, s hogy nélkülök a napok elviselhetlenül hosszúak lennének.

Ezzel Tazilo többi barátaihoz fordult, s megint általános társalgás kezdődék.

Az idő haladott, az éj beköszöntött.

És a sport emberei, mint ünnepi alkalmakkor szokás, pezsgőt üritettek, s beszéltek a leányokról, a hazáról s legtöbbet a ma érkezett szép telivérek felől.

A vér forrott, a kedv zajosan tört ki.

De Tazilo szórakozottnak látszék.

Valami nyomta kedélyét.

Egyiknek fonák feleletet adott, másiknak félreértette szavait.

Rosz órájában volt, — olly hiba, mit nála eddig soha sem lehetett észrevenni.

— Még hajnalban indulok anyámhoz Gleichenbergbe, szóló álmos szemekkel. Onnan Párizsba kell mennem. De november elején haza fogok térni. S tudják-e önök, hogy november 11-kén teljeskoru leszek és a mágnások táblájának tagja. Ha isten segít, a megnyilando ország-gyűlésen egy kis szerep nekem is juthat. A könnyelműség és szerelem csalálmai után át kell esni a becszomjon is; különben mindig marad valami hitünk arról, hogy a világban czélszerűbb kedélyhangulat lehet a közönnél. Pedig ez iszonyu tévedés. Éljen a közöny s egész czéhe a blasirozottaknak, kik mostani polgárisodásunkban azok, mik a régi kor stoicusai voltak. Egyébiránt az embergyűlölést nem éltetem, s ez nagy önmérséklet. . . . Tehát, mint mondtam, november 11-kén a teljeskort elérem. E napot világos viradtig inneplendjük meg. Szivesen látlak egyenként. Ugy-e vendégeim fogtok lenni.

A mosolygva mondott, de keserű tartalmu pohárköszöntés után, a vendégek hamar távoztak.

Tazilo pedig megint elővette Julia levelét s többször olvasá e sorokat el: „Coranininé utálatos coquetteriájával egészen behálózta Romvayt. Magaviselete már föl kezd tűnni, s ha tovább tart, s c a n d a l e fog támadni. Szivesen figyelmeztetném őt: de mire magyarázná? Még nem vagyok elég vén, hogy barátnéimmal gondatlanságaikról beszélhessek. Pedig hidd el szeretem Saroltát. Ő jószívü teremtés. Csak az a hibája van, hogy nem ügyel a déhors-okra, a delicatessere-ről kevés fogalommal bir, kaczérságában a magasabb tón hiány hiányzik, aztán borzasztólag irigy és olly gögös, hidd el, olly gögös, mintha férje legalább uralkodó herczeg lenne. Ti rémitön elkényeztettétek. Pedig különben jószívü teremtés. Sajnálom szegény Coraninit!”

— Mennyi álnokság rejlik Juliában! sohajtá Tazilo, s mégis a főké-

ne lennének betűi hieroglyphok! Finom vonásai alig olvashatók. Aztán gondolataiban is akkora köz van, s olly sok kihagyás, hogy az embernek saját eszméivel kell azokat áthidazni, különben összeköthetlennék. Szent ég! mennyi megbizást, mennyi eligazitandó terhet rak vállaimra! Akaratom ellen is meg kell minden divatárusnővel és varrólánykával ismerkednem. Holnap reggeltől estig a váciutczát fogom róni. Ezer commissio!... Ah! most látom, hogy az annabálért történik. Hallgassa csak Coranini.

Taszilo miután szokott modora szerint eleget fecsegett, baktatva kezdett a levélből olvasni, lassu hangon és szavait inkább csak Coraninihoz intézve.

Egy egész raktár érdekességei fordultak elő, mellyeket a grófné mind birni szeretett volna, s mellyek megvásárlására teljes elhagyottságában mást hirtelen felszólítani nem tudott.

Furesa! Hogy igazithassam el? Az öltözködő-szoba legkisebb titkaiba is avatottnak kellene lennem. Pedig feleségem nem volt még és az entretenuek izlése ellen salonhölgyeinknek oriás kifogásai vannak.

— De Julia grófné, jegyzé meg Coranini, mint látszik abból indul ki, hogy ön az ő rendes divatárusnőjének és szabójának nevét tudja.

— Éppen ez a baj. Ollyat tesz fel rólam, mit hinni nem volt oka. Elhallgatja a fő dolgot s körülményes az apróságokban. Egész jellemének hü arezképét adja e levél.

— Ha önnek tetszik, utánjárathatok mindennek. Nőm a divat kezelőivel annyira élénk összeköttetést folytat, hogy általok legkönnyebb megtudnom a grófné toilette művészeit, kiknek izlésével alkalmam volt a napokban megelégedni.

— Minő szivesség kedves barátom! Igen le vagyok kötelezve. És hasonlithatlan izlésü nője mellett is elég választékosnak találta rokonomat?

— A grófné meg Sarolta voltak a fürdő királynéi. Egy kevésse versenyeztek is egymással.

— Juliáról nem mernék illy vakmerőséget feltenni: szólt Tasziló. Ön régi hajlamának szemüvegén nézett reá, s azért igazságtalan nője iránt, kinek a világ fővárosaiban is alig lehet a szépizlés körül vetélytársa.... Ah! folytatá a levélre tekintve, itt az ön nevét látom. Csak tudnám kibetüzni. De nem. Csalódtam. Nőjéről és Romvayról van szó. S minő egybefüggésben? Bár volna Juliának határozottabb keze!

Taszilo mélyebben merült a hieroglyphok kitalálásába, világosan olly czélból, hogy Coranininak fölolvashassa. De csakbamar némi zavart kezdett elárulni s a levelet összehajtván, zsebbe dugta.

— Rokonom, szólt könnyeden, ollyat ir, mit már a verebek is csiripol-

nak. Említi, hogy Romvay és az ön szép nője rendkívül érdekessé teszik a fürdői saisons, s hogy nélkülök a napok elviselhetlenül hosszúak lennének.

Ezzel Tazilo többi barátaihoz fordult, s megint általános társalgás kezdődék.

Az idő haladott, az éj beköszöntött.

És a sport emberei, mint ünnepi alkalmakkor szokás, pezsgőt üritettek, s beszéltek a leányokról, a hazáról s legtöbbit a ma érkezett szép telivérek felől.

A vér forrott, a kedv zajosan tört ki.

De Tazilo szórakozottnak látszék.

Valami nyomta kedélyét.

Egyiknek fonák feleletet adott, másiknak félreértette szavait.

Rosz órájában volt, — olly hiba, mit nála eddig soha sem lehetett észrevenni.

— Még hajnalban indulok anyámhoz Gleichenbergbe, szólt álmos szemekkel. Onnan Párizsba kell mennem. De november elején haza fogok térni. S tudják-e önök, hogy november 11-kén teljeskoru leszek és a mágnások táblájának tagja. Ha isten segít, a megnyilando ország-gyűlésen egy kis szerep nekem is juthat. A könnyelműség és szerelem csalálmai után át kell esni a becszomjon is; különben mindig marad valami hitünk arról, hogy a világban czélszerűbb kedélyhangulat lehet a közönnél. Pedig ez iszonyu tévedés. Éljen a közöny s egész czéhe a blasirozottaknak, kik mostani polgárisodásunkban azok, mik a régi kor stoicusai voltak. Egyébiránt az embergyűlölést nem éltetem, s ez nagy önmérséklet. . . . Tehát, mint mondám, november 11-kén a teljeskort elérem. E napot világos viradtig inneplendjük meg. Szivesen látlak egyenként. Ugy-e vendégeim fogtok lenni.

A mosolygva mondott, de keserü tartalmu pohárköszöntés után, a vendégek hamar távoztak.

Tazilo pedig megint elővette Julia levelét s többször olvasá e sorokat el: „Coranininé utálatos coquetteriájával egészen behálózta Romvayt. Magaviselete már föl kezd tűnni, s ha tovább tart, se a n a l e fog támadni. Szivesen figyelmeztetném őt: de mire magyarázná? Még nem vagyok elég vén, hogy barátnéimmal gondatlanságaikról beszélhessek. Pedig hidd el szeretem Saroltát. Ő jószívü teremtés. Csak az a hibája van, hogy nem ügyel a déhors-okra, a delicatessé-ről kevés fogalommal bir, kaczérságában a magasabb tón hiány hiányzik, aztán borzasztólag irigy és olly gögös, hidd el, olly gögös, mintha férje legalább uralkodó herczeg lenne. Ti rémitön elkényeztettétek. Pedig különben jószívü teremtés. Sajnálom szegény Coraninit!“

— Mennyi álnokság rejlik Juliában! sohajtá Tazilo, s mégis a főké-

désre nézve igaza lehet. Ő szánja Coraninit, de rám is gondolt. Tudja hajlamomat.... Mit hajlam? Eddig ok nélkül reméltem, most okkal fogok reményeimről lemondani. S mi különbség a két helyzet közt? Lényegesen épen semmi.

De Taszilo szemeire még sem jött álom.

Robert szép csillagos éjen lovagolt haza.

Körüle világosság és csend, szívében Sarolta a kedves nő.

Egy perczig fölillant elméjében, hogy tán nőjének bűbája birta az egy-letbe lépésre Romvayt, de ő ugy hozzá szokott nője ártatlan tetszelgéseéhez, olly nyugodt és boldog volt az udvarlók csóportjai közt is, hogy nem látta át: miért aggódnék egy új vendégen.

Féltékenysége, e veszélyes szenvedély, rég legyőzve volt.

Mint a tenger mélyében a szörnyek, mellyekről őshagyományok szólnak, de szem már többé nem látja; kedélyének fenekén csak bős emlékként élt a féltékenység, — egy utált bűn, egy kiirtott érzés, egy széttört iszony, melly hála az égnek és a feledtető időnek, Robert lelkiismeretét is háborítani megszűnt, szívéhez pedig, hol Sarolta kormányoz, közelíteni sem mér.

— Mikor láthatom meg kedves feleségemet? e kérdés foglalta el Robertet, mig magános házához közelített.

— Őt napig kell várnom. Csak azután indulhatok. Milly hoszas haladék!

Illy gondolattal majdnem egyszerre világot föl a hálószoba meggyújtott mécse.

— Mi az? kiáltott Robert bámulattal föl és megsarkantyuzva lovát, vágatott gyorsan mint szélvész.

Házánál volt.

Nője fogadta kimagyarázhatlan vegyületével az ijedtségnek és örömmek.

— Anyám még ott maradt: szólt Sarolta reszketeg hangon férje meleg keblén.

— Hogyan?

— Néném megérkezett, . . . minden órán vártuk, ő kíséri el.

— S te kedvesem! használtad az alkalmat, hogy meggazdálkodj számomra öt boldog napot.

Sarolta lesüté szemét.

A férj igézőnek találta e szende szemérmét. . . .

Mennyit szeretett volna Robert kérdezősködni, mennyi elmondani valója volt! De a nő báljadt vala, az uti fáradság megtörte.

S nem természetes-e?

(Folyt. követ.)

TANITSATOK

IDUNÁTÓL.

Zengő tavasz ujlása,
 Erdő mező vidulása,
 Szépen fakadó levélke,
 Pelyhes kis madárcák fészke!
 Tanitsatok meg: remélni!

Méla hold ezüst sugára,
 Déli-báb rengő vizárja!
 Titkos árnyu sötét berek,
 Elköltöző darusereg!
 Tanitsatok: ábrándozni!

Piros bársony-rózsa szirma,
 Szerellemmel tele irva!
 Napfényben rezgő falombok!
 Párosan bugó galambok!
 Tanitsatok meg: szeretni!

Ragyogó csillag az égen,
 Isten trónja közelében!
 És te ki nem alvó lámpa,
 Világoló fénybogárka!
 Tanitsatok: imádkozni!

Lekaszált fű, mellyből felhat
 Lelkeinkhez még az illat!
 Lehajtott fejű ibolya!
 Lemenő nap végmosolya!
 Tanitsatok: emlékezni!

S te őszszel lehulló levél,
 Melly szelek játéka levél!
 Hulló csillag! kihamvadt láng!
 Fellobbant s elalvó világ!
 Ah! tanitsatok: meghalni!

SZÁLL A FELHŐ... T

FLÓRÁTÓL

Száll a felhő harmatos virág felett...
 Mint egy fátyol, takarja a kék eget,
 Repül repül szellőnek játékával,
 De a virágot nem viszi magával.

Pedig szegény olly vágyteli tekint fel
 És olly édes zenehangon esdekel:
 Vigy magaddal, ó vigy messze engemet,
 Szép vidékre hová szállnom nem lehet...

De a felhő talán nem hallotta meg,
 Már ott a távol orom felett lebeg,
 Bucsúképen vissza sem tekinthet már,
 Arany zománczot fest rá a napsugár.

És csak repül, merre a vágy vonzza őt...
 Nyughelyül választ legmagasabb tetőt,
 Észre sem veszi, hogy vele szüntelen
 Egy szegény virág illat-lelke megyen.

KÉT ANGYAL A FÖLDÖN.

NOVELLA.

VADNAI KÁROLYTÓL.

A Dunaparton fekszik egy kis falu, hol még néhány évvel ezelőtt egy ország-
 szerte híres öreg író lakott. . . .

. . . . Ifjuságom egyik főszenvédélye az utazás; úgy meglep úgy gyönyörködöt
 engem a tájak változatossága, ismeretlen bércek és völgyek, a rengetegek idegen
 virágnépe, a messzeségben lobogó pásztortűz, vagy a kerek erdő, mi a puszták dé-
 libáján lebeg; szóval minden, de minden mit a természet phantasiája széppé nagy-
 szerűvé teremtett.

Még jól emlékezem rá, utazásim közben egy nyári reggelen, barátaim egyik
 legjobbikával Arturral, meglátogatám az elaggott író, ki ama Duna melletti kis falu-
 ban lakott.

Vidáman, melegen, ifju tüzzel fogadott, és ugy-látszott hogy végtelen tetszik

neki azon gyermekies vonzalom s ösztönszerű rokonszenv, melylyel én minden a hét-köznapiság határait túlszárnyaló szellemekhez ragaszkodám.

Beszélgünk irodalomról, művészetről s a kor uralkodó eszméiről, míg mindezekbe belefáradva a szellemdús férfi kis kertjébe vezetett.

A kert a csinos-kis lak mellett feküdt s meglepő tekintettel birt.

A poronddal kivert kigyós ösvények mellett zöld pázsittal szegélyezett virágágyak terültek el különféle idomokban, itt egy szivalaku, tele a kuszó verbena vérpiros virággal, ott egy gúlaidom sötétzöld rozmarin és örökzölddel, míg a kerítést sűrű jázminbokrok fedezék el. Középen egy kis kút elfedve szomorú fűz ágaitól, az ösvények kanyarulatain vad komló és szomorú köriszlugosok, belől csinos hárs ülőhelyekkel, míg a kert háttérében egy grell szinekkel bemázolt kised pavillon látszott, mellynek benső falait írók, művészek arczképei, kised tájfestmények boríták be, alattok az egyszerű faszékeken és kerek asztalon divatlapok, könyvek albumok keresett költői rendtelenségben valának szélyvel szórva.

Látszott hogy valaki nagy gondot fordít mindezekre.

— Kegyednek nemde szenvedélye a kertészet? kérdezém.

— Épen nem — viszonzá — hanem leánykámnak, kik nóm halála óta családi csendéletem egyedüli csillagai, s kiknek egyedüli világuk még csupán e kert. Hogy elfeledtem önöknek bemutatni őket!! óh akkor sejteniök kellett volna, hogy kinek a természet két illy kinyilt virágszállt adott, nem sokat törődik a rózsák fejlődésével.

Égtem a kíváncsiság vágyától e kinyilt virágszállakat látni, s úgy tetszett előttem mintha a kert veszténé előttem azon érdeket, mit ezelőtt rajta fölfedeztem. Bent a szobákban sokkal szebb virágokat képzelék.

Szinte könnyebbülni érzém lelkemet, midőn a kert utait bejárva az öreg író vissza vezetett s az egymásba nyíló szobákon átmenve hallám szavait:

— Betty! jertek be — kedves látogatóim vannak.

— Még nem lehet atyám — pongyolában vagyunk — hangzott a zárt ajtón át a kedves hangokon ejtett naiv felelet.

— No csak siessetek!

Az öreg író visszatért hozzánk, s még mindig ifju szívének tüzeszméivel mulattatott, míg mi lestük a megnyilando ajtót, honnan a gyermekek megjelenését vártuk.

Nem sokára megjelentek reggeli pongyolában, szép termetöket nagy fekete kendő burkolá el, bátran tekintének körül, s könnyü játszissággal hajták meg magukat, mint valami aranyszárnyu lepkék, mellyben semmi erőltetés, semmi mesterkéltég nem látszott.

Szépek valának mint egy egy nyíló virág vagy mint egy tavaszi éjtündér álomképe, arczukon a lélekszelidség gyermekteg mosolygásban mutatkozott, fekete tűszemeik, sötétségtől csillogó hajfürtök úgy tüntek föl, mint az elfátyolozott vagy még meg nem született szenvedélyesség jellegei.

Atyjuk a nagyobbikat Bettynek, a kisebbiket Emmynek szólítá, azonban korra nézve csaknem egyenlők valának; amannak hosszas vidám tekintetü arca, finom metszésü ajka, kissé hajlott szabályos orra s piros arczsine volt, míg ennek vonásait halványság árnyazá be, s mélzó szemében s egész arczulatán valami fájó kifejezésü búskomolyság élt, mi azoknak tulajdonuk, kiknek az élet minden ok nélkül fájni kezd már ott, hol bölcsőjük megszűnt rengeni.

Mintha régi ismerőseink volnának, leülének közénk s érdektelen tárgyak felett kezdtünk beszélni, mint rendszeren első találkozásoknál történik.

Később egész bizalommal mutatának meg mindent, mi előttük érdekel birt, könyveket, képeket, el el mondák egy egy virág vagy madár történetét, mert hiszen nem rég hagyák el azon gyermekkort, hol a sziv világa még nem veszi el a gyermek játékok érdekét.

Arthur, ki azelőtt szóvalan s csaknem bús volt, mindegyre kezdett vidámabb lenni, tüzes fekete szemei csaknem mindig a fejlődő Betty gyönyörű vonásain nyugodtak, úgy hogy a ki látta, hinnie kellett, mikép e szép gyermek nem csupán egy pillanatra bilincselé le figyelmét.

Egy napot mulattunk közöttök.

Barátom örökösen Bettyvel enyelgett, és soha arczán nem láttam azon elégtelt mosolygást s örömsugárt, mit akkor még a világerő sem mertem volna egy támadó szerelem hajnalának tartani.

Az én kedélyemhez sokkal inkább illett a halvány busongó Emmy, ki annyi szépet tudott nekem beszélni, mintha szive egy tündérország lett volna, mellyben virágregék, aranyos mesék, dalszerű eszmék és rózsás képzelmekek születnek, mintha szenvedélyektől meg nem zavart lelke egy idyll költeménye lenne a nagy világszellemnek.

Csodálnunk kellett fenséges lelköket, melly a legegyszerűbb szavakban nyilatkozik, kedélyök hajnal fényét, melly körültek mindent megvilágosított.

Mikor a világról, emberekről az érzések hullámairól beszélének, alig merem elhinni, hogy két gyermek lány áll előttem, kik pár év előtt még az utczák pillangóit kergeték s esigahéjakat szedtek hajnalonkint.

S most mint ismerék a világot, atyjok mennyire megismerteté őket azzal és saját sorsukkal.

Ő mondá el nekik, hogy egyetlen nagyszerű érzemény fogja kebleiket lakni, mellyben megdicsőülhet vagy elkárhozhatnak, melly angyallá vagy ördöggé teendi őket, melly által tehetség adatott a nőnek legparányibb körben is nagynek, dicsőnek, istenültnek lenni, ő mondá el hogy ez érzemény a szerelem, mit isten oltártűznek adott, s mit az emberek nagy része tolvajlámpa világának használ, ő lehelé lelkeikbe mindazon szép költői képzelmekeket, mik által a világ megszépül, az élet ragyogó lesz, a szenvedés kevésbé fájóvá, a kétségbeesés hordozhatóvá változik, s mellynek fényénél minden öröm a régi éden kert boldogságára emlékeztet.

Ők a költő lányai voltak, ki gyermektegel lelkükbe bebüvölé mindazon fensége-sebb érzelmeket, mik szellemét egykor magasabb sphaerák felé ragadák, s ki gondosan óvta őket minden kísértettől, mi a szellemvilág fényét s ragyogását beárnyazhatta volna.

Másnap elutazánk.

Arthur egész uton néma szóvalan volt, úgy látszott hogy nem gyönyörködteti többé a vidék szépsége, s mig én az egykor előtte érdekel bíró tárgyakról beszélgeték, szemei az égen és a távol homályos látkörén tévedeztek.

Kérdezém, hogy miért olly zavart, olly szórakozott?

— Barátom — válaszolt némi gondolkozás után, arczán észrevehető zavarodással — én soha nem ismerém a szerelmet s szeretem hinni, hogy most sem ismerem,

azonban egy lányarcz sem érdekelt az életben úgy, mint Bettyé, nem tudok emléké-
től egy perczig is szabadulni.

E percz óta mindig a két angyalról beszélgetünk, minden a mit Arthur tett,
szavai, viselete meggyőzőnek arról, hogy lelkében egy fejlődő szerelem támad.

Pár hét múlva tértünk vissza szülővárosunkba.

Arthur még mindig olly nyugtalan volt, azon köröktől, mellyekben eddig gyö-
nyörét találta, elvonult, tele volt panaszszal jelenléte miatt, e mindennapi utczai nép,
melly a kisvárosiasság összeszorított rámájában mozog — a hirkoholás művészete, az
örök egyformaság, a társalmi élet zsibbadtsága, a feszes szögletes műveltség, negély-
zés, az értelemmel kérkedő ostobaság, miket eddig észre sem vön, most mind bántó
hatással voltak reá, elégedetlen lett, s egészen megváltozott, úgy hogy mi iránt egykor
olly ellenszenvvel viselteték, naplót kezdte írni, gondosan feljegyezve abba eszméit,
gondolatait és szive minden mozzanatát.

Egy este nagyon komoly arczzal jött hozzám s mondá, hogy a fővárosba készül.

— Miért e hirtelen támadt határozat? kérdém.

— Szerelmes vagyok — válaszolá elhatározottan, mi alatt arczát halvány pir-
futá át — s mert birni ohajtom azt, kit szeretek, küzdenem tanulnom kell, hogy alapot
szerezsek, mire a családi élet boldogságát építhessem.

Könyes szemekkel váltam el Árhurtól, megvallom féltém a szenvedésektől,
miket bizonytalan jövőjü szerelme okozand; azonban miután látám, hogy szerelme
erős, mint a férfi meggyőződés, mint a vakhit, nem akartam elkedvetleníteni és sejtél-
meimről beszélgeini.

Alig láttam az életben szilárdabb, elhatározottabb férfit, mint Arthur vala, min-
dent mit magának czélul tűzött, vasakarattal igyekezett létesíteni.

Szenvedélyei nem azon bérzi patakokhoz valának hasonlók, mik néha vihar
idején nagy zugással telnek meg, rontva mindent mi utjokban áll, s gyakran csendes
időben hosszasan kiszáradva állanak, mig egy új vihar ismét tápot nem ad nekik; ha-
nem inkább, mint egy nyugodt csendes tengerszem, sima felülettel takará el keblének
mélységét.

Még emlékszem rá, akkoriban irt leveleiben milly komoly elhatározással szó-
lott szerelméről, élte czéljáról s minden túlcsapongó ábránd nélküli melegséggel festé
reménylett boldogságát, mellyet csak Betty kezével, szívével vélt elérhetőnek.

Egy év mult el, midőn pályaczeljához közel állva, ismét meglátogatá az
öreg irót.

Alig hitt szemeknek, midőn a két kifejlett lányt elébe látá jönni, még mindig
azon természetes meleg rokonszenvvel, mi csak az álműveltség mázától ment tiszta
lelkek tulajdona lehet.

És Betty mennyivel megszépült azóta; a magas sugár növés emelé bájjait, a ki-
fejlett tagok aránya, idoma egy szobrásznak szolgálhatott volna mintául, arczán a
gyermeteg szelidség mellett valami költői fenség, magasztaltság is ragyogott, mik Ar-
thurt annyira meglepék, hogy sokáig bámulta szótlantul e nőies bájjakat.

Pár hetet töltött körükben a pásztorórák teljes öröm eiben, egyedül a két lány
körében, miután atyjok nem sokat jelent meg köztük, idejét hasonkoruak között játék-
asztalnál pazarolván el.

E saajtság mindinkább kezdett szenvedélyévé nőni, s vidám kedélyét, őszinte
lelkületét nyugtalanság és sötétkedéssel árnyazá be.

Mintha régi ismerőseink volnának, leülének közénk s érdektelen tárgyak felett kezdünk beszélni, mint rendszeren első találkozásoknál történik.

Később egész bizalommal mutatának meg mindent, mi előttük érdekel birt, könyveket, képeket, el el mondák egy egy virág vagy madár történetét, mert hiszen nem rég hagyák el azon gyermekkort, hol a szív világa még nem veszi el a gyermek játékok érdekét.

Arthur, ki azelőtt szóval s csaknem bús volt, mindegyre kezdett vidámbabb lenni, tüzes fekete szemei csaknem mindig a fejlődő Betty gyönyörű vonásain nyugodtak, úgy hogy a ki látta, hinnie kellett, mikép e szép gyermek nem csupán egy pillanatra bilincselé le figyelmét.

Egy napot mulattunk közöttök.

Barátom örökösen Bettyvel enyelgett, és soha arczán nem láttam azon elégtelt mosolygást s örömsugárt, mit akkor még a világerő sem mertem volna egy támadó szerelem hajnalának tartani.

Az én kedélyemhez sokkal inkább illett a halvány busongó Emmy, ki annyi szépet tudott nekem beszélni, mintha szive egy tündérország lett volna, mellyben virágregék, aranyos mesék, dalszerű eszmék és rózsás képzelmekek születnek, mintha szenvedélyektől meg nem zavart lelke egy idyll költeménye lenne a nagy világszellemnek.

Csodálnunk kellett fenséges lelköket, melly a legegyszerűbb szavakban nyilatkozik, kedélyök hajnal fényét, melly körültek mindent megvilágosított.

Mikor a világról, emberekről az érzések hullámairól beszélének, alig merem elhinni, hogy két gyermek lány áll előttem, kik pár év előtt még az utczák pillangóit kergeték s csigahéjakat szedtek hajnalonkint.

S most mint ismerék a világot, atyjok mennyire megismerteté őket azzal és saját sorsukkal.

Ő mondá el nekik, hogy egyetlen nagyszerű érzemény fogja kebleiket lakni, mellyben megdicsőülhet vagy elkarhozhatnak, melly angyallá vagy ördöggé teendő őket, melly által tehetség adatott a nőnek legparányibb körben is nagyinak, dicsőnek, istenültnek lenni, ő mondá el hogy ez érzemény a szerelem, mit isten oltártűznek adott, s mit az emberek nagy része tolvajlámpa világának használ, ő lehelé lelkeikbe mindazon szép költői képzelmekeket, mik által a világ megszépül, az élet ragyogó lesz, a szenvedés kevésbé fájóvá, a kétségbeesés hordozhatóvá változik, s mellynek fényénél minden öröm a régi éden kert boldogságára emlékeztet.

Ők a költő lányai voltak, ki gyermekteleg lelkükbe bebüvölé mindazon fenségebb érzelmeket, mik szellemét egykor magasabb sphaerák felé ragadák, s ki gondosan óvta őket minden kísértettől, mi a szellemvilág fényét s ragyogását beárnyazhatta volna.

Másnap elutazának.

Arthur egész uton néma szótlan volt, úgy látszott hogy nem gyönyörködött többé a vidék szépsége, s míg én az egykor előtte érdekel bíró tárgyakról beszélgeték, szemei az égen és a távol homályos látkörén tévedeztek.

Kérdésem, hogy miért oly zavart, oly szórakozott?

— Barátom — válaszolt némi gondolkodás után, arczán észrevehető zavarodással — én soha nem ismerém a szerelmet s szeretem hinni, hogy most sem ismerem,

azonban egy lányarcz sem érdekelt az életben úgy, mint Bettyé, nem tudok emléké-
től egy percig is szabadulni.

E percz óta mindig a két angyalról beszélgeténk, minden a mit Arthur tett,
szavai, viselete meggyőzőnek arról, hogy lelkében egy fejlődő szerelem támad.

Pár hét mulva térünk vissza szülővárosunkba.

Arthur még mindig olly nyugtalan volt, azon köröktől, mellyekben eddig gyö-
nyörét találta, elvonult, tele volt panaszszal jelenléte miatt, e mindennapi utczai nép,
melly a kisvárosiasság összeszorított rámájában mozog — a hírkoholás művészete, az
örök egyformaság, a társalmi élet zsidbadtsága, a feszes szögletes műveltség, negély-
zés, az értelemmel kérkedő ostobaság, miket eddig észre sem vön, most mind bántó
hatással voltak reá, elégedetlen lett, s egészen megváltozott, úgy hogy mi iránt egykor
olly ellenszenvvel viselteték, naplót kezdte írni, gondosan feljegyezve abba eszméit,
gondolatait és szive minden mozzanatát.

Egy este nagyon komoly arczzal jött hozzám s mondá, hogy a fővárosba készül.

— Miért e hirtelen támadt határozat? kérdém.

— Szerelmes vagyok — válaszolá elhatározottan, mi alatt arczát halvány pir
futá át — s mert birni ohajtom azt, kit szeretek, küzdenem tanulnom kell, hogy alapot
szerezsek, mire a családi élet boldogságát építhessem.

Könyes szemekkel váltam el Árhurtól, megvallom féltém a szenvedésektől,
miket bizonytalan jövőjü szerelme okozand; azonban miután látám, hogy szerelme
erős, mint a férfi meggyőződés, mint a vakhit, nem akartam elkedvetleníteni és sejtél-
meimről beszélgetni.

Alig láttam az életben szilárdabb, elhatározottabb férfit, mint Arthur vala, min-
dent mit magának czélul tűzött, vasakarattal igyekezett létesíteni.

Szenvedélyei nem azon bérzi patakokhoz valának hasonlók, mik néha vihar
idején nagy zugással telnek meg, rontva mindent mi utjokban áll, s gyakran csendes
időben hosszasan kiszáradva állanak, mig egy új vihar ismét tápot nem ad nekik; ha-
nem inkább, mint egy nyugodt csendes tengerszem, sima felülettel takará el keblének
mélységét.

Még emlékszem rá, akkoriban irt leveleiben milly komoly elhatározással szó-
lott szerelméről, élte czéljáról s minden túlcsapongó ábránd nélküli melegséggel festé
reménylett boldogságát, mellyet csak Betty kezével, szívével vélt elérhetőnek.

Egy év mult el, midőn pályaczeljához közel állva, ismét meglátogatá az
öreg író.

Alig hitt szemeknek, midőn a két kifejlett lányt elébe látá jönni, még mindig
azon természetes meleg rokonszenvvel, mi csak az álműveltség mázától ment tiszta
lelkek tulajdona lehet.

És Betty mennyivel megszépült azóta; a magas sugár növés emelé bájait, a ki-
fejlett tagok aránya, idoma egy szobrásznak szolgálhatott volna mintául, arczán a
gyermeteg szelidség mellett valami költői fenség, magasztaltság is ragyogott, mik Ar-
thurt annyira meglepék, hogy sokáig bámulta szótlánul e nőies bájait.

Pár hetet töltött körülben a pásztorórák teljes öröm eiben, egyedül a két lány
körében, miután atyjok nem sokat jelent meg köztük, idejét hason koruak között játék-
asztalnál pazarolván el.

E sajtáság mindinkább kezdett szenvedélyévé nőni, s vidám kedélyét, őszinte
lelkületét nyugtalanság és sötétkedéssel árnyazá be.

Játék szenvedélye azon könnyelműség kifolyása volt, mely egész életén át kíséré, mint egy bódító virágokat áruló lányka; e könnyelműséget még azon vakszeretet sem volt képes természetéből kiirtani, melylyel lányai iránt viseltetett.

De míg ő a szeszélyes játék mellett a nyeregöröm és veszési kín hullámain hanykódott majd éghez pokolhoz jutva közelebb, háza valóságos paradicsom lön, mellyben két angyal által egy ifju üdvösségének rózsakoszoruja kötteték.

Betty mély érzellemmel viseltetett a szép és magas lelkületű ifju iránt, s alig telt el pár nap, midőn ott találták magokat, hova olly szenvedélyesen vágytak — a szerelem világában.

Betty nem azon nagyvilági nevelés szinetlen virágpéldánya volt, ki semmi természetes mélyebb, költőibb indulatot nem érez és mégis mindent tettetni tud, kinek irányt nem önszive sugallata ad, hanem a világi érdekek, előítéletek, s zive mintegy lobogó, a mint a szellő akarja, majd balra majd jobbra hajlong, ki eltagadja azt, mi lelkében él, és szinlel tettet olyat, mit soha nem érezett, kiből a nagyvilág szinpadának befestett lelkü komédiásai válnak.

Betty nem tagadta meg érzelmeit, ő természetes, őszinte, egyszerű volt, mint a kör és a lég, mellyben neveltetett.

Mint vallá ő be Arthurnak fejlődő eszméit, hajnalodó szerelmét, mint el tudának beszélgetni a kert virág-erdejében, minden tárgy felett újabb, mélyebb érdeket találva, mint gyönyörködteté őket a virágok nyílása, madarak dala, lombok titkos beszéde s minden, mi szép volt, mint szerelmök.

Boldognak érzék magokat minő az első emberpár a paradicsom gyönyörei közt lehetett.

Emmi lelkére e boldogság némi fájó benyomást tön. Ő szenvedélyesebb természetű volt, s az első látogatás óta szinte olly égető szenvedélyt érzett Arthur iránt, minőt testvére, s e szenvedély perczenként nőtt, mint minden indulat, mellynek vágyai teljesithetlenek; még jobban jobban ingerlé azon fájdalom, miszerint eszménytárgyát látta rabbá tétetni testvére szemsugarai és viszonszerelme által.

Milly idegrázó jelenetek fejlődtek ki illy viszonyok között, képzelhető.

Arthur ott játszott egy kereveten a piruló Betty hófehér kezével, édes mosolygással, édes suttogással hajolva egymás felé, míg az ablak kárpitjai közül a féltékeny Emmy kínszen vedések közt kémlelé e mosolyt, e suttogást, míg felindulásával nem bírhatva, sebesen eltávozott, és szobájában sírt, zokogott a szerelem viharos hanykodásaiban.

S ez így volt minden nap. Emmynek látnia kellett a boldog szerelem kéjeit, hogy annál sötétebben tűnjék fel az ő gyötrelme, mint fény mellett az árnyék.

Hallania kellett az egymásnak szerelmet esküdt pár csókjait, hallani, midőn ég és föld előtt megfogadák, hogy örökre egymáséi lesznek.

Szerette volna e pillanatokban, ha zive megrepedne, de az nem repedt meg, a testvérszeretet, melly e szenvedélyt vétkesnek kiáltá, gyenge volt annak lángjait eloltani; szeretett volna lemondani, megválni ez érzeménnytől, de az szivéhez nőtt, lelkévé vált; tudta hogy boldogtalan lesz miatta, és mégis hagyta növekedni, hogy végre óriás terhe szívéen elnyomja az életet.

Arthur a legnagyobb elégtűséggel hagyá el a szép lányokat. Szerelmet hozott ide vágyakkal, kétséges eszmékkal, viszont szerelmet vitt el boldogsággal örömmel,

míg a kis fehér házban két angyal maradt, egyik a szerelem könyveivel, a másik a szerelem mosolyával. Annak tövise, ennek rózsája jutott.

Mellyiket áldja meg, mellyiket átkozza el a sors!?

Arthur küzdött pályája nehézségeivel, fáradt, tanult, hogy a boldogságot megtudja testesíteni, hogy az ne csupán egy ragyogó, de testetlen szívárvány legyen, melly ifjuságát övedzi át, hanem élőfa, melly késő korának is árnyat adjon, gyümölcsöt teremjen. Minden idejét pályáni küzdelmei s szerelmének álmái foglalák el.

Néhány hónap ismét eltelt.

Míg Betty a szerelem boldog álmaiban tünődött, s Emmyt az eltitkolt szenvedély kínai sebzék, atyjokon nagy változást kezdének észre venni.

Vidám kedélye elkomorult, rejtélyes titkolódzó s gyakran mérges indulatu volt, kedvenc foglalkozásait lassankint elhagyá, leányaival csak a kikerülhetlen házi dolgokról beszélt, s őszinte nyájas szavait — mellyekhez szokva valának — soha nem hallhaták, minden figyelem, szeretet, melly eddig örömeit szaporítá, terhére vált, vendégei irányában szokatlan komor, ismerősei előtt ingerlékeny és nehezeltő lett. Napokig kimaradt a háztól, s ekkor halvány arczzal, álmos szemekkel tért meg, s a kérdezősködést haragos tekintetével némitá el.

E megfoghatatlan változás, képzelhető, milly leverőleg hatott a két gyermekre, melly annyival inkább szomorítá őket, mivel eddig megszoktak szeretete, vidámsága, bizalmas őszintesége sugarai között élni; milly kínos sejtelmek, gondolatok támadtak lelkökben, midőn kedély változatának okát sem tudhaták meg tőle, miután bizalmatlan rejtélyeskedése meglátszott tiltani.

Ha néha szobáján átmentek, gyakran látták őt búslakodva, könyezve, asztalára borulva, s midőn lábaihoz akartak borulni, hogy fájdalomt velök ossza meg, hirtelen fölvetett haragos tekintetével találkoztak, melly mint a kigyó fulánkja, fájta a szívnek, mellyben iránta csak szeretet lakott.

Bettyt ez alatt még egy új körülmény is szomorítá.

Azon városból — melly tőlük nagyon kis távolra feküdt — hozzájok egy szép külsejű ifju ember kezdett járni, kit atyja Jenő néven szólított, és jelenlegi kedélyállapotában is szokatlan szivességgel fogadott, mi feljogosítá őt látogatásait minél sümbben tenni.

E szivesség visszatetsző volt a két leány előtt.

Betty kínos sejtelmeket kezdett érzeni, mert a gyöngéd női sziv, mint némely virág megérzi a vihar közeledését, és ez annyival inkább bántá őt, miután atyja Arthurról viszonyáról mit sem tudott, vagy azt legfeljebb is egy kis baráti rokonszenvennek, vagy testvéri kapesnak gyanithatá.

Jenőt ismerte az egész környék; ő egyike volt azon a nevelés és hajlamok miatt elsatnyult divat-iffjaknak, kiknek egyedüli foglalkozásuk az élvadászat, a kéjhajhászás, kalandok kutatása; kik előtt a gyönyör egy a boldogsággal, kik sietnek az élettel, hogy valahogy unalmas perczekeket ne érjenek, kik átmentek a világ minden kicsapongó élvezetén, s midőn lelkük testük megmaradt romjával itt ott megjelennek, azt mondják rájuk, hogy művelt, tapasztalt világfiak.

Jenő külsőségek után kapkodó piperkőz volt, kinek a lélek magasabb világiról egy szikra fogalma sem lehetett, ki dicsőségének tartá, ha meghallá, hogy utána

e szót susogták: kalandor. Élete kártyaasztalok, kéjházak mámorában fogyott, vagyónát kalandornők, divathölgyek utáni kalandozása már csaknem elemészté, foglalkozásai, a toilette-asztal, lovaglás, szépelgés és czimborák vendéglése körén túl nem hágott. Hiú kéjelgő, s e mellett végetlen szenvedélyes természettel bírt.

Minden könnyelműsége daczára át kelle látnia azonban, hegy a nagyvilági zaj, a folytonos mámor, a gyönyörélet nemsokára szomorú végre juttathatják.

E nagyvilági életben legalább hát azon fontos tapasztalásra jutott, mikép a végleteket csak egy hajszál választja el egymástól, a mint szerelemből legnagyobb gyűlölet, legjobb barátból vad ellenség lehet: ugy a bőség szaruját nagyon könnyeden koldusbot válthatja fel.

A tapasztalatnak lön következménye, hogy Jenő elhagyva előbbeni zajos világát, kisebb körben kezdett mozogni, hol még megmaradt vagyónával a koldusbothozi szomorú kilátás nélkül is némi zajt üthetett.

A fényes fogatok, száguldó paripák, fényes szolgálók, divathölgyek megkevesedtek ugyan, s a szív üres, s az élet unalmas kezdett lenni; azonban támadt egy reménye, melly elhiteté vele, hogy szívét ragyogó örömképekkel s az életet ingerlő, vonzó, boldogító percekkel tölti meg számára a sors.

Egy este a színházban Bettyt meglátá, s e perc adott életet azon reményének.

Volt legyen bármilly nagy világfi, be kellett vallani magának, hogy soha életben illy kedves, illy szép, illy észrontó arcot nem látott, hogy szive bár mennyire kilávázott is, bár az első szerelemre a többiek miatt nem is emlékezhetik, mégsem viseltetett a világ minden nője iránt sem annyi érdeklő, annyi rokonszenvvel, mint az első látáskor e szép vadvirág iránt.

Mint minden könnyelmű ember, ő is átadá lelkét egészen minden megfontolás nélkül e gondolatoknak, s midőn a páholyok legszebb virágáról levevé szemét, azon vevé észre magát, hogy szenved és szeret.

Pár nappal ezután tevő első látogatóját az öreg írónál, ki ismeré jellemét lelkületét, s tudá, hogy a világ csupán azon ősi érdeméért nem tört kiméletlenül pálcát felette, mivel gazdag volt s nevét arisztokratiai nimbus köríti.

Máskor az illy piperkőczöket lenézte volna, — és most módokat talál, hogy minél közelebb hozza leányai köréhez.

Milly viszonyok lehetnek ezek, mit fed a titkok fátyola? ki tudná megmondani.

A két lány azon természetes visszatartózkodással társalgott a szenvedélyes Jenővel, mint minden lány — kit nem a látszat csaló máza exaltál egyedül — érezhet olly férfi iránt, kinek egy szava, egy gondolata, egy érzeménye nincs öszhangzásban cnelke eszméivel.

Mind e mellett elég nyájasak, szivesek valának hozzá, mert szíviviltségek nem engedé meg az ellenkezőt, bármennyire fájt is Bettynek a vele töltött idő, mellyről a látogatás terhe megfosztá a szerelem égő gondolataitól.

Jenőt mindinkább elragadá Betty szépsége, kelleme, s miután atyjától mindig élőzékenységgel fogadtatott, a remények örömekké váltak szenvedélyében.

Csakhamar ezek után nagyon szomorú képe lett a vidám kis fehér háznak.

Az öreg író hirtelen támad veszélyes betegségbe esett. Elgyengült életműszerére kinos hatással volt a gyakori lázroham, s az orvosok elveszték reményüket.

A két angyal előtt iszonyu rémek árnyai huzódtak el a kétés jövőben.

A boldogság csarnokából egy siralomvölgy lön.

Atyjok betegségét minden percz növelé, de úgy látszott hogy e betegségnél jobban fáj valami más szívének, mert gyakran ingerülten kapkodott oda, mintha minden szenvedés oda gyült volna, s azt szeretné onnan kitépni.

Ha néha lányai ágya szélére ültek, zokogva, sirva és mégis vigasztalva, arcza elsápadt és minden izében reszketett, más perczben égő vérfolyam borítá el azt, s elfordult tőlük és úgy szorongatá remegő kezeiket.

Ejtött az utolsó nap. A két testvér szétzilált hajjal, halavány arczzal állt a haldokló előtt. A vonagló arcz, a szemek hamvadó világa, a szív lassú alig érezhető ütése, előjelei voltak a közelgő halálnak.

Lányai rá borultak a haldokló pihegő keblére, mintha saját életök tüzét akarnák vele megosztani, abba belehelni.

Az öreg ember nagy kinba kerülő erővel emelkedett fel ágyában és halk ércz-telen hangon áldá meg térdelő lányait.

Hangja alig volt hallható a zokogás és erős sohajtások miatt.

A halavány öreg ismét visszaesett vánkosára, szemeit lehunyá, midőn leányai kínos jajgatás közt rohantak hozzá és csókolák hidegülő kezeit.

Az élet és halál kinja versenyeztek egymással a lányok és atya lelkében.

— Ne hagyj, ne hagy el még jó atyánk, milly szánandó árvák leszünk nélküled.

Nehéz szempilláit felemelé e szavakra és kinosan nyöszörgé :

— Isten atyátok lesz helyettem.

E pillanatban, mint egy hirtelen lecsapott villám czikázó tüze, görcsös rángás futott a hadokló egész testén keresztül, arczán alig volt már az életnek egy kis utójele, mig elkéklült ajkain megszaggatott szavak és sohajok lebbentek el :

— Gyermekeim, a halál perczében kérek tőletek bocsánatot. — Vétkeztem ellenetek — de ti koldulni fogtok — és megmentitek az atya becsületét.

A haldoklás kínai sokkal inkább kétségbe ejték a gyermekeket, mintsem akkor felfoghatták volna e szavak rettenetességét.

Meghalt az öreg író.

Szemfödélére két angyal könyei hulltak, sirjához két égő fáklya vezeté, két fájdalomban égő szív.

Eltették. Egy koldusbotot s csomag kéziratot hagyott hátra gyermekeinek ; már ez mindennapi sorsa az írónak a mi árva hazánkban.

A koldusbotnak még hasznát lehetne venni, de ama kéziratok felett kár volt annyi napot, annyi álmatlan éjt eltölteni, mert egy fillért sem adnak érte, s a dicsőség, mi századokra marad, nem ad kenyeret a halott árváinak.

S ha még a halál csordultig töltötte volna a keserűség poharát, de hátra volt még egy új csapás, a legfájóbb, a legszomorítóbb.

A temetés után a halott egyik legjobb barátjától megtudák, hogy atyjok egy nagy fontosságú egyület tetemes pénzét eljászá, mi a világ előtt még mély titok vala.

Ez volt tehát az ok, mi kedélyváltozatát szülé, ez azon szenny, mitől meg kelle menteniök az atyai név becsületét, mire őket a halál perczében emlékezteté.

A két leány ott sirt, jajongott e kegyetlen csapás fölött, életüket adták volna oda, csak hogy mengmentsék az apa hirnevét a homálytól, a szégyentől, hogy koszoruját megőrizhessék szenny, folt nélkül sirja felett, hogy emlékét martalékul ne kelljen vetniök a világ kárörvendő, czégyereskedő népének ; de nem találtak utat, melly e

e szót susogták: kalandor. Élete kártyaasztalok, kéjházak mámorában fogyott, vagyónát kalandornők, divathölgyek utáni kalandozása már csaknem elemészte, foglalkozásai, a toilette-asztal, lovaglás, szépelgés és czimborák vendéglése körén túl nem hágott. Hiú kéjelgő, s e mellett végetlen szenvedélyes természettel birt.

Minden könnyelműsége daczára át kelle látnia azonban, hegy a nagyvilági zaj, a folytonos mámor, a gyönyörelet nemsokára szomorú végre juttathatják.

E nagyvilági életben legalább hát azon fontos tapasztalásra jutott, mikép a végleteket csak egy hajszál választja el egymástól, a mint szerelemből legnagyobb gyűlölet, legjobb barátból vad ellenség lehet: ugy a bőség szarúját nagyon könnyeden koldusbot válthatja fel.

A tapasztalatnak lön következménye, hogy Jenő elhagyva előbbeni zajos világát, kisebb körben kezdett mozogni, hol még megmaradt vagyónával a koldusbothoz szomorú kilátás nélkül is némi zajt üthetett.

A fényes fogatok, száguldó paripák, fényes szolgálk, divathölgyek megkevesedtek ugyan, s a szív üres, s az élet unalmas kezdett lenni; azonban támadt egy reménye, melly elhiteté vele, hogy szívét ragyogó örömképekkel s az életet ingerlő, vonzó, boldogító percekkel tölti meg számára a sors.

Egy este a színházban Bettyt meglátá, s e perc adott életet azon reményének.

Volt legyen bármilly nagy világfi, be kellett vallani magának, hogy soha életében illy kedves, illy szép, illy észrontó arcot nem látott, hogy szive bár mennyire kilávázott is, bár az első szerelemre a többiek miatt nem is emlékezhetik, mégsem viseltetett a világ minden nője iránt sem annyi érdekl, annyi rokonszenvvel, mint az első látáskor e szép vadvirág iránt.

Mint minden könnyelmű ember, ő is átadá lelkét egészen minden megfontolás nélkül e gondolatoknak, s midőn a páholyok legszebb virágáról levevé szemét, azon vevé észre magát, hogy szenved és szeret.

Pár nappal ezután tevő első látogatóját az öreg írónál, ki ismeré jellemét lelkületét, s tudá, hogy a világ csupán azon ősi érdeméért nem tört kiméletlenül pálczáat felette, mivel gazdag volt s nevét aristocratiai nimbus köríti.

Máskor az illy piperkőzőket lenézte volna, — és most módokat talál, hogy minél közelebb hozza leányai köréhez.

Milly viszonyok lehetnek ezek, mit fed a titkok fátyola? ki tudná megmondani.

A két lány azon természetes visszatartózkodással társalgott a szenvedélyes Jenővel, mint minden lány — kit nem a látszat csaló máza exaltál egyedül — érezhet olly férfi iránt, kinek egy szava, egy gondolata, egy érzeménye nines öszhangzásban enlelke eszmével.

Mind e mellett elég nyájasak, szivesek valának hozzá, mert szívmeveltségök nem engedé meg az ellenkezőt, bármennyire fíjt is Bettynek a vele töltött idő, mellyről a látogatás terhe megfosztá a szerelem égő gondolataitól.

Jenőt mindinkább elragadá Betty szépsége, kelleme, s miután atyjától mindig élőzékenységgel fogadtatott, a remények örömekké váltak szenvedélyében.

Csakhamar ezek után nagyon szomorú képe lett a vidám kis fehér háznak.

Az öreg író hirtelen támad veszélyes betegségbe esett. Elgyengült életműszerére kinos hatással volt a gyakori lázroham, s az orvosok elveszték reményüket.

A két angyal előtt iszonyu rémek árnyai huzódtak el a kétes jövőben.

A boldogság csarnokából egy siralomvölgy lön.

Atyjok betegségét minden percz növelé, de úgy látszott hogy e betegségnél jobban fáj valami más szívének, mert gyakran ingerülten kapkodott oda, mintha minden szenvedés oda gyült volna, s azt szeretné onnan kitépni.

Ha néha lányai ágya szélére ültek, zokogva, sirva és mégis vigasztalva, arca elsápadt és minden ízében reszketett, más perczben égő vérfolyam borítá el azt, s elfordult tőlük és ugy szorongatá remegő kezeiket.

Etjött az utolsó nap. A két testvér szétzilált hajjal, halavány arcczal állt a haldokló előtt. A vonagló arcz, a szemek hamvadó világa, a szív lassú alig érezhető ütése, előjelei voltak a közelgő halálnak.

Lányai rá borultak a haldokló pihegő keblére, mintha saját életök tüzét akarnák vele megosztani, abba belehelni.

Az öreg ember nagy kinba kerülő erővel emelkedett fel ágyában és halk ércz-telen hangon áldá meg térdelő lányait.

Hangja alig volt hallható a zokogás és erős sohajtások miatt.

A halavány öreg ismét visszaesett vánkosára, szemeit lehunyá, midőn leányai kínos jajgatás közt rohantak hozzá és csókolák hidegülő kezeit.

Az élet és halál kinja versenyeztek egymással a lányok és atya lelkében.

— Ne hagyj, ne hagy el még jó atyánk, milly szánandó árvák leszünk nélküled.

Nehéz szempilláit felemelé e szavakra és kinosan nyöszörgé :

— Isten atyátok lesz helyettem.

E pillanatban, mint egy hirtelen lecsapott villám czikázó tüze, görcsös rángás futott a haldokló egész testén keresztül, arcán alig volt már az életnek egy kis utójele, mig elkéült ajkain megszagatott szavak és sohajok lebbentek el :

— Gyermekeim, a halál perczében kérek tőletek bocsánatot. — Vétkeztem ellenetek — de ti koldulni fogtok — és megmentitek az atya becsületét.

A haldoklás kinai sokkal inkább kétségbe ejték a gyermekeket, mintsem akkor felfoghatták volna e szavak rettenetességét.

Meghalt az öreg író.

Szemfödelére két angyal könyei hulltak, sirjához két égő fáklya vezeté, két fájdalomban égő szív.

Eltették. Egy koldusbotot s csomag kéziratot hagyott hátra gyermekeinek ; már ez mindennapi sorsa az írónak a mi árva hazánkban.

A koldusbotnak még hasznát lehetne venni, de ama kéziratok felett kár volt annyi napot, annyi álmatlan éjt eltölteni, mert egy fillért sem adnak érte, s a dicsőség, mi századokra marad, nem ad kenyeret a halott árváinak.

S ha még a halál csordultig töltötte volna a keserűség poharát, de hátra volt még egy új csapás, a legfájóbb, a legszomorítóbb.

A temetés után a halott egyik legjobb barátjától megtudák, hogy atyjok egy nagy fontosságú egylet tetemes pénzét eljátszá, mi a világ előtt még mély titok vala.

Ez volt tehát az ok, mi kedélyváltozatát szülé, ez azon szenny, mitől meg kelle menteniök az atyai név becsületét, mire őket a halál perczében emlékezteté.

A két leány ott sirt, jajongott e kegyetlen csapás fölött, életüket adták volna oda, csakhogy mengmentsék az apa hirnevét a homálytól, a szégyentől, hogy koszoruját megőrizhessék szenny, folt nélkül sirja felett, hogy emlékét martalékul ne kelljen vetniök a világ kárörvendő, czégegészkedő népének ; de nem találtak utat, mely e

tömkelegből kivezesse őket, vagyonuk kevés volt rá, hogy a szégyent s gyalázatot elháríthassák, s a titkot örökös halottá tegyék.

Jenő ezalatt mindig megtevé Bettynél látogatásait, s úgy látszott minden könnyelműsége daczára részt vesz a gyermekek mély bánatán, bár ő előtte szomorú helyzetők titkai nagyrészből ismeretlenek valának.

E szerelem Emmyben eszméket költött, mik reménynyé váltak.

Egy este kisírt szemekkel halványan lépett Betty szobájába, ajka remegett, keble pihegése hallható volt, úgy látszott hogy iszonyatosan félt azoktól, miket mondani akar.

— Betty, mi a földön legboldogtalanabbak vagyunk.

— Én megelőzöm a gyalázatot — én követni fogom atyámat.

— Csakhogy a gyalázat nem hal meg veled a koporsóban, hanem ki ül annak fedelére, kiszáll a sirhalomra, rá lép fejfádra és onnan kiabál a világnak.

— Oh mond Emmy — mond mitevők legyünk.

— Utolsó szavai valának: ti koldulni fogtok és megmentitek az atya becsületét, és én elindulnék megzörgetni azon ajtókat, hol az irgalom lakik, de míg azon összeget összekéregetem, a világ előtt a titok nem lesz többé titok, hanem Betty tudnál-e te mindent áldozni az atya becsületéért.

— Tudnék Emmy, tudnék mindent, boldogságot, szerelmet, életet, mindent.

— Neked hatalmadban van az erények legnagyobbikát követned el.

— S miként? kérdé szorongva a síró Betty.

— Jenő gazdag, ő tégedet szeret és nőül veend, ő megmentheti családunkat a gyalázattól, a szégyentől, a világ rágalmaitól.

Betty előtt felvillant Arthur szeretetreméltó képe, a szerelem pártot ütött benne a gyermeki érzés gyöngédsége ellen, elsápadva dőlt a kerevetre szép arcát eltakarva könyeivel és alig tudá e pár szót elhebegni:

— Nem — azt nem tehetem, azt nem teszem soha.

— Jól van Betty; azért szeretett hát atyád téged inkább, mint engemet, azért ápolt szive vérén, szemének könnyüvel, arca verejtékével, hogy most saját leánya tiporja sárba, saját leánya vesse a veszekedő világ irigy kezébe jó hirnevét, min a könnyelműség egy pár falatot hagyott, azért küzdött éjeken, napokon át, hogy a dicsőség, mi emléke körül gloriát képezett, elhomályosodjék engyermekének szivtelen-ségtől! Jól van Betty; én koldulni fogok, de ne kárhoztass, ha midőn az utcákon mégy gyász ruhádat a szégyen átégeti, s a világ utánad susogja: ez gyermeke azon férfinak, kinek neve annyiak előtt kárhoztos, és akkor mindannyiszor eszedbe jutand, hogy mindennek oka te vagy. Gondold meg Betty mit tész, az Isrenre kérlek.

Emmy letérdelt testvére elé, összekulcsolt kezeit felemelé, és arcán olly mennyei fény, tulvilági ragyogvány, angyalszelidség látszott, hogy Betty pirulva süté le előtte szemeit és mondá:

— És te kívánod, hogy újra vétkezsem, hamis esküt mondjak templomban, az oltárnál, hazudjak istenem előtt.

— Vannak esetek Betty! midőn a vallás — a hit és erkölcsan elvei megengedik a hazudságot, és isten megbocsát a vétkezőnek, sőt megáldja azért.

— Emmy! Emmy!

— És midőn a hazudság vétkét kiengeszteli az önfeláldozási bűnhődés.

— Szívemet kell széttépni!

— Különben isten átka leend a szenvedélyen, mellynek szülői név tisztasága áldozatul esik.

— Ne kárhoztass Emmy — én fel fogom magam áldozni atyáért.

Betty eszméletlenül feküdt a kereveten, míg testvére erős lélekkel vizsgálá annak vonásait, szeme könnyezett és fájón jutott eszébe, hogy hátha e leány azt fogja képzelni, mikép e lépést az atyai név bálványzásán felül azon szerelem is teteti vele, mellynek utában állt.

Képzeltető, milly kétségbeesések közt határozá el Betty magát, hogy Jenő nőjévé legyen, nehogy az atyai hirnév gyilkosává váljék.

Jenőnek boldogsága határtalan volt, s midőn az esküvési nap kitűzetett, újabb fényben, fényes fogaton, divatöltönyökben, illatozó hajfürtökkel jelent meg szomorú menyasszonya előtt, kinek kétségbeesett örült kinját, könnyáporát még mindig onnan eredőnek gondolá, mikép a háladatos gyermek nem tudja atyját elfeledni.

Milly nehéz, égető volt Bettynek a menyasszony koszorú, szeretete volna a napot megállítani, hogy a perc sohse jőjjön el, mellyben oltárhoz lép, máskor pedig ohajtá, hogy bár itt volna már. Szegény leány azt hívé, hogy tán akkor szive megreped és nem lesz többé kinok hazája.

Egy eszme kinzá végtelenül — és ez Arthur volt.

Mit fog gondolni ő; alávaló hiu csapodár nőnek fogja tartani, ki szinlelt, hazudott, ámitott bókokért s isten tudná miért?

El fogja-e hinni, hogy e lépés a természet és kötelesség erőszak tétele? az oltár-eskü elmondása erény, habár nem is érzi azt? s a hazudságot, mit isten előtt elmond, megbocsátja az és megáldja érte?

Nem tudá háborodott eszméit lecsendesíteni, nem tudott egy gondolaton sem megpihenni.

Eljött az eskü napja. Betty mint vértanú, ki szent céljának feláldozza magát, fájó mosolylyal, az önérzet megnyugtató hatalmával lépett az oltár lépcsőjére.

Ez erőt, e hatalmat Emmy önté belé, ki az elhatározás perceze óta annyit beszélt előtte nagy észméről, fenséges fogalmakról, az emberi lélek nagyszerűségéről, az akarat végtelenségéről, melly midőn a szenvedélyen diadalt nyer, égi magasságig emelkedett az önfeláldozás dicsőségéről, hogy Betty némi vágyat kezdett érzni, hogy nagy, dicső, istenült lehessen.

S e vágy edzé meg finom idegeit; azon meggyőződés, hogy most a legnagyobb erényt követi el, háttérbe szorítá szerelmét és a jövő rémképeit.

Betty Jenő nejévé lón. A nászajándok elég volt arra, hogy az egylet hiányzó pénzét kipótolja, s az atyai név szeplőtlenységét megőrizze.

Jenő nem tudott erről semmit, s midőn a két lány arczán a nyugalom s öröm szinezetét, a vidámság mosolyát észrevé, azt hívé, hogy ez boldogságának koránya.

Azonban e hitét csakhamar kezdé veszteni, miután az ifju nőt, az örömek özvegyét nem tudta felvidítani, mi annyival inkább roszul esett szívének, mivel a láng, mit Betty kellemei élesztének, még folyvást lobogott.

Betty órákig elfoglalkodott Arthur emlékével, nézve azon aquarell képeket, mi- ket a boldogság óráiban számára festetett. Ez örökös buskomolyság, életuntság ellenére volt a férjnek, ki a vidám hangulatot sokkal inkább szereté.

E kedélykülönség némileg lankasztá Jenő szívéen a tüzet, mit a szépség varázsa első pillanatban már olly fokon ébresztett.

tönkelegből kivezesse őket, vagyonuk kevés volt rá, hogy a szégyent s gyalázatot elháríthassák, s a titkot örökös halottá tegyék.

Jenő ezalatt mindig megtevé Bettynél látogatásait, s úgy látszott minden könnyelműsége daczára részt vesz a gyermekek mély bánatán, bár ő előtte szomorú helyzetők titkai nagyrésztben ismeretlenek valának.

E szerelem Emmyben eszméket költött, mik reménynyé váltak.

Egy este kisirt szemekkel halványan lépett Betty szobájába, ajka remegett, keble pihegése hallható volt, úgy látszott hogy iszonyatosan félt azoktól, miket mondani akar.

— Betty, mi a földön legboldogtalanabbak vagyunk.

— Én megelőzőm a gyalázatot — én követni fogom atyámat.

— Csakhogy a gyalázat nem hal meg veled a koporsóban, hanem ki ül annak fedelére, kiszáll a sirhalomra, rá lép fejfádra és onnan kiabál a világnak.

— Oh mond Emmy — mond mitevők legyünk.

— Utolsó szavai valának: ti koldulni fogtok és megmentitek az atya becsületét, és én elindulnék megzörgetni azon ajtókat, hol az irgalom lakik, de mig azon összeget összekéregetem, a világ előtt a titok nem lesz többé titok, hanem Betty tudnál-e te mindent áldozni az atya becsületéért.

— Tudnék Emmy, tudnék mindent, boldogságot, szerelmet, életet, mindent.

— Neked hatalmadban van az erények legnagyobbikát követned el.

— S miként? kérdé szorongva a siró Betty.

— Jenő gazdag, ő tégedet szeret és nőül veend, ő megmentheti családunkat a gyalázattól, a szégyentől, a világ rágalmaitól.

Betty előtt felvillant Arthur szeretetreméltó képe, a szerelem pártot ütött benne a gyermeki érzés gyöngédsége ellen, elsápadva dőlt a kerevetre szép arcát eltakarva könyeivel és alig tudá e pár szót elhebegni:

— Nem — azt nem tehetem, azt nem teszem soha.

— Jól van Betty; azért szeretett hát atyád téged inkább, mint engemet, azért ápolt szive vérén, szemének könyüivel, arca verejtékével, hogy most saját leánya tiporja sárba, saját leánya vesse a veszekedő világ irigy kezébe jó hírnevét, min a könnyelműség egy pár falatot hagyott, azért küzdött éjeken, napokon át, hogy a dicsőség, mi emléke körül gloriát képezett, elhomályosodjék engyermekének szivtelen-ségtől! Jól van Betty; én koldulni fogok, de ne kárhoztass, ha midőn az utcákon mégy gyász ruhádat a szégyen átégeti, s a világ utánad susogja: ez gyermeke azon férfinak, kinek neve annyiak előtt kárhozatos, és akkor mindannyiszor eszedbe jutand, hogy mindennek oka te vagy. Gondold meg Betty mit tész, az Isrenre kérlek.

Emmy letérdelt testvére elé, összekulcsolt kezeit felemelé, és arcán olly mennyei fény, tulvilági ragyogvány, angyalszelidség látszott, hogy Betty pirulva süté le előtte szemeit és mondá:

— És te kívánod, hogy ujra vétkezsem, hamis esküt mondjak templomban, az oltárnál, hazudjak istenem előtt.

— Vannak esetek Betty! midőn a vallás — a hit és erkölcsan elvei megengedik a hazudságot, és isten megbocsát a vétkezőnek, sőt megáldja azért.

— Emmy! Emmy!

— És midőn a hazudság vétkét kiengeszteli az önfeláldozási bűnhődés.

— Szivemet kell széttépni!

— Különben isten átka leend a szenvedélyen, mellynek szülői név tisztasága áldozatul esik.

— Ne kárhoztass Emmy — én fel fogom magam áldozni atyámért.

Betty eszméletlenül feküdt a kereveten, míg testvére erős lélekkel vizsgálá annak vonásait, szeme könnyezett és fájón jutott eszébe, hogy hátha e leány azt fogja képzelni, mikép e lépést az atyai név bálványzásán felül azon szerelem is teteti vele, mellynek utában állt.

Képzeltető, milly kétségbeesések közt határozá el Betty magát, hogy Jenő nőjévé legyen, nehogy az atyai hirnév gyilkosává váljék.

Jenőnek boldogsága határtalan volt, s midőn az esküvési nap kitűzetett, újabb fényben, fényes fogaton, divatöltönyökben, illatozó hajfürtökkel jelent meg szomorú menyasszonya előtt, kinek kétségbeesett örült kinját, könnyáporát még mindig onnan eredőnek gondolá, mikép a háladatos gyermek nem tudja atyját elfeledni.

Milly nehéz, égető volt Bettynek a menyasszony koszorú, szerette volna a napot megállítani, hogy a percz sohse jöjjön el, mellyben oltárhoz lép, máskor pedig ohajtá, hogy bár itt volna már. Szegény leány azt hívé, hogy tán akkor szive megreped és nem lesz többé kinek hazája.

Egy eszme kinzá végtelenül — és ez Arthur volt.

Mit fog gondolni ő; alávaló hiu csapodár nőnek fogja tartani, ki szinlett, hazudott, ámitott bókokért s isten tudná miért?

El fogja-e hinni, hogy e lépés a természet és kötelesség erőszak tétele? az oltár-eskü elmondása erény, habár nem is érzi azt? s a hazudságot, mit isten előtt elmond, megbocsátja az és megáldja érte?

Nem tudá háborodott eszméit lecsendesíteni, nem tudott egy gondolatn sem megpihenni.

Eljött az eskü napja. Betty mint vértanú, ki szent czéljának feláldozza magát, fájó mosolylyal, az önérzet megnyugtató hatalmával lépett az oltár lépesőjére.

Ez erőt, e hatalmat Emmy önté belé, ki az elhatározás perceze óta annyit beszélt előtte nagy észmekről, fenséges fogalmakról, az emberi lélek nagyszerűségéről, az akarat végtelenségéről, melly midőn a szenvedélyen diadalt nyer, égi magasságig emelkedett az önfeláldozás dicsőségéről, hogy Betty némi vágyat kezdett érzeni, hogy nagy, dicső, istenült lehessen.

S e vágy edzé meg finom idegeit; azon meggyőződés, hogy most a legnagyobb erényt követi el, háttérbe szorítá szerelmét és a jövő rémképeit.

Betty Jenő nejjévé lön. A nászajándok elég volt arra, hogy az egylet hiányzó pénzét kipótolja, s az atyai név szeplőttségét megőrizze.

Jenő nem tudott erről semmit, s midőn a két lány arczán a nyugalom s öröm színezetét, a vidámság mosolyát észrevehé, azt hívé, hogy ez boldogságának koránya.

Azonban e hitét csakhamar kezdé veszteni, miután az ifju nőt, az örömek özvegyét nem tudta felvidítani, mi annyival inkább roszul esett szívének, mivel a láng, mit Betty kellemei élesztének, még folyvást lobogott.

Betty óráig elfoglalkodott Arthur emlékével, nézve azon aquarell képeket, miket a boldogság óráiban számára festetett. Ez örökös buskomolyság, életuntság ellenére volt a férjnek, ki a vidám hangulatot sokkal inkább szereté.

E kedélykülönség némileg lankasztá Jenő szívéen a tüzet, mit a szépség varázsa első pillanatban már olly fokon ébresztett.

Minden szenvedélyeskedő lélek — kivált kiben könnyelműség, ingatagság, erőssajátságok — a kielégítés által elveszti szenvedélye ingerét, vágyainak édességét.

Az emberi jellem gyarlósága-e ez, vagy pedig a természet törvénye, miszerint a golyó midőn legmagasabb pontját eléri, kezd vissza hullni — nem tudom, s elég az hozzá, hogy e gyarlóság sok családkötélket, boldogságot reményt, tépett már széllyel.

Jenő midőn már eléggé élvezé a szerelem kéjeit nője körében, kezdett mindinkább hidegülni iránta, a mi teljes birtokában volt, nem látszott olly ingerlően tündérinek, mint akkor, midőn azt érintenie sem lehetett, s gyakran midőn Bettyt könyező szemekkel találta, ő is elkomolyodott elgondolva, hogy mennyire csalódott.

Az élvhajzásás, a kalandszomj ismét felébredt benne, a változékony szellem újabb kétébresztő képeket rajzolt elébe, távol nőjétől; — a házaselet rózsalánczaiból valóságos nehéz bilincset csinált az unottság, s a nő, ki nem akart szeszélyeinek engedelmessé rabszolgává törpülni — kiállhatatlan daczos, önféjü daemonnak kezdett tetszeni előtte.

Bettynek sorsa naponta szomorubb lett. Jenő hioegülése mindinkább durva szavak-, bánásmódban nyilvánult, úgy hogy nemsokára a szerelem helyét gyűlölködés foglalá el lelkében, s míg a szerencsétlen nő zárdai magány nyugtalanító egyhangúsága s martir szenvedések között tölté napjait, addig az ifju férj távol nejtől a vigalom, élvezet s gyönyör poharát fenéig ürité.

E kalandok, mik Jenőt huzamosabb időkre távolíták el, nem fájtak Betty szívének, hisz csak ezen perczekben látogathatá meg — az emlékezet, melly olly sok szépet tudott beszélni a mult időkről, szerelemről boldogságról.

Emmy látva testvére szenvedéseit, gyakran vigasztalá; őt egy sötét eszme bántá, miszerint neki atyja becsülete megmentésében semmi szerepe sem volt, mig testvére egy életboldogságot cserélt föl azért a kárhozat gyötrelmével.

Azonban egy idő óta csodásan támadt képzelem kezdé vigasztalni, mi beerőszkolá magát agyába s szívébe, s ez testvére megszabadithatása volt.

E képzelemnek a sors némi hitelalapot adott.

Jenő kalandjaiból haza térve szokatlan figyelmet kezdett fordítani Emmyre, ennek még illetlen hófehér arcza, tüzes szeme, szabályos vonásai, a gömbölyü rugonyos izmú karok, a kebel csábitó lilioma, mint új vágyak tárgyai tüntenek fel a parfümizott dandy előtt, ki nem annyira szerelem mint hódítási vágyból nagyba kezdett szépelegni a kedves leánynak, ki azt, mint a jozan itéletü világ beszélé, női hiuságból elfogadá.

Mig Bettyt a betegeskedés hervasztá, testvérét gyakran láták a város lakói Jenővel sétálni, kocsizni, színházban, sétányon vagy bárhol is legmeghittebb társalgás között, hol mindenütt szenvedélyesebb érzelmet mutatának egymásíránt, mint azt a a rokonérzet megengedé, mi feljogosítá a hirgyártókat, minél regényesebb meséket gondolni és terjesztetni róluk.

Azonban ők ezzel mitsem gondoltak, Jenőt a szerelem, Emmyt célja tisztasága főlebb emeltek a hírek, rágalmak sebet ejthető légkörén

Igy folyt el néhány hét mialatt Emmy érzé, hogy Jenő szenvedélyét szinlelt rokonszenvével, viszonzásával odáig hangolá, hol joga van követelni; mesze kiható terv villant meg fejében.

Elfogja hagyni e várost, hiszen ha Jenő szereti, utána megy, s ott idegen he-

lyeu könnyebben szóheti ármányhálóját, mellyen e kéjenez minden reménye, minden számítása fel fog akadni.

Egy este bucsuzni ment testvéréhez.

— Nem Emmy — ne hagyj el, ha te is elmész, mi lesz én belőlem?

— A sors és szívem parancsolja, hogy elhagyjalak.

— És miért?

— Te feláldozád magadat, — mondá komolyan — hogy megmentsd az atya becsületét, és én felfogom áldozni magamat, hogy megmentsselek tégedet. (Vége köv.)

NYILTVÁLSZ

TÖRÖK JÁNOS SZERKESZTŐ URHOZ

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Nem régen volt szerencsém tisztelt uraságodat teljes bizodalommal arra megkérni, hogy a nemzeti színházról szóló s netalán önnek beküldött cikkekre nézve, — különösen ha ezek, mint a nagy közönséghez intézett nyilatkozatok hangzanának, — annyi óvatossággal lenni sziveskednék, mennyi szükséges arra, hogy olly valótlanások ne terjesztessenek el a közönség között, mellyek által nemzeti intézetünknek és ön tisztelt lapjának becsülete csonkíthatnék.

A Pesti Napló 1011. számában Brassai urnak a Divatcsarnokban közlött nyilatkozata, mint beküldett cikkk fordul elő. Ha tisztelt szerkesztő úr ezen cikket, mi előtt azt elfogadta volna, velem csak vázlatban is közleni sziveskedik: azonnal tettleg bemutattam volna, hogy Brassai urnak — kinek nevével azt hiszem, hogy a beküldő visszaélt, mert jelleméről őszintén megvallom, magasb és méltóbb a fogalmam, — kitárt minden bölcsessége nem egyébnek látszik, mint — „mondva késszült“ munkának, és ollyas valaminek, mit az ócsárló critica szótára szerint: „méltatlan, minden valóságot nélkülöző koholmánynak“ neveznek.

Nem bocsátkozom azokba, mik művészeti nézeteit Brassai urnak illetik; hir szerint többet és méltóbbat kell felennem Brassai ur felől, mint a minőket itt találok; de azokból, miket általában a cikkben felemlit, csak annyi világos: hogy nem azon okoskodik, vallyon mily művek és ezek hogyan adatnak elő, hanem művészeti fogalmának fokozata e helyen csak annyira emelkedik, hogy vallyon azon személyek állanak-e a szinpadon, kiket „ő“ szeretne ott látni vagy sem? — akár művészetileg oda illjenek vagy sem. — Kaiser Ernstnö művészi értékének valódi fokát elismerni soha sem vonakodtam; de olly „mindenes“ csinálni belőle, a minővé Brassai ur őt teszi; ez nem tiszteletet a művésznő irányában, hanem inkább tiszteletlenséget mutat.

Azonban ha már hangművészeti fogalmainak — ha a cikkben nem élt vissza nevével a „beküldő“ — kétkedésre vezető igen különös jelét adá; mégis más részről legalább a felhozott számokat hozta volna fel úgy, a hogy azok tényleg állanak; de — fájdalom e számok mind nem igazak, s igen kércm önt tisztelt szerkesztő úr, hogy illy kényes és becsületbe vágó dolgokban Brassai urat jövendőre oda bírná, hogy — ha már critikai viszketegségétől nyugton maradni nem tud: — legalább bi z-

to s kutforrásokból merítsen magának igaz és való adatokat, és ne álljon a közönség elé olly adatokkal, mellyeknél valamint nagyobb képtelenséget, ugy nagyobb valótanságot alig mondott valaki.

Ha majd jobb adatokat szerzett magának, akkor enmaga fogja a számolást megtehetni és által fogja látni okoskodásának tökéletes tévutra való juttatását, s a hogy hírből van szerencsém őt ismerni, remélem leend annyi lelkiismerete, említett nyilatkozatának visszavonására; mint a mennyi most — bocsásson meg — de valóban hiányzott annak közrebocsátására.

Való! nem árt számokkal beszélni! ezt magam is hiszem; de a számoknak „valóknak“ kell lenni. Egyébiránt széles e világon nincsen egy színház is, mellyben a napi jövedelmek fogyatkozása miatt ideiglenes fenakadások ne adnák elő magokat; de e hiány őszkor és télben rendesen szokta magát ismét kiegyenlíteni.

Ki azonban azt hiszi, hogy széles e világon, ha így van, ő nem bánja: itt azonban mi nálunk ugy legyen, hogy keveset is kellessen fizetni, de mégis a lehető legjobbat lássuk; ugy legyen, hogy ingyen-jegyeken is bemehetni, de az intézetet ócsárolni is lehessen, és mégis jöjjön a közönség olly számmal, hogy mindezek mellett a pénztárnak nyeresége is legyen; — az igen jól esnék!! de mi uton lehessen ezt elérni? — ennek csak a jó Isten a megmondhatója.

Mi egyébiránt a drámának háttérbe szorítását illeti, ezt nem hiszem, hogy elpirulás nélkül irathatott a türelmes papirra; de ha így volna, akkor valóban sajnálnám az írónak jellemét. A Délibáb IV. száma ezt világosan és a szükséges adatokkal támogatva elég bőven fejtegeti, s valamint a „fonák műsorozatnak“ vádját, ugy hiszem kellőleg megczáfolja, ugy a drámának „háttérbe szorítását“ méltatlan panaszként tünteti fel.

Ki egyébiránt önnek vagyok tisztelője.

Gr. FESTETITS.

R Ö V I D V Á L A S Z.

SZILÁGYI FERENCZ URNAK, A NAPI TUDÓSÍTÓ SZERKESZTŐJÉNEK.

Nem igen kedves dolog ugyan az olvasó közönség előtt hasonló kérdéseket nyilván megvitatni, de miután önről tudva az, hogy négyszem között a legesattanósbab czáfolatokkal sem törődik, mégis csak kénytelen vagyok e téren megfelelni.

Valóban igen jó erőssé kellett ön orczájának edződni még erdélyi journalistai pályáján, hogy olly kevés elpirulással tudjon világos szavakat elferdíteni, mint azt a Napi tudósító 24. számában nyilatkozatommal teszi, a hol azt állítja, hogy én képtelenségnek neveztem azon tényt, miszerint a színházi tagok fizetésekért folyamodtanak. Ez már aztán nem „képtelenség“, hanem „szemtelenég“, mert „szemmel“ bíró ember ott nem olvashat egyebet, mint azt, hogy képtelenség azon rágalom, melly a színház tagokat e lépésre indította, hogy tudniillik „az én állításom szerint ők fizetések után várakozni ígérkeztek volna.“ Ez van ott képtelenségnek nevezve, és nem az, hogy a színház tagok fizetésekért folyamodtak, a mit tehettek jogosan, és ha itthon lettem volna, magam sieték folya-

modványuknak kívánt sikert eszközölni, a miben fáradunk most is a gazdasági igazgató urral. Becsületes ember nyilatkozatából egyes szavakat összekötő és megkülönböztető eszmék kihagyásával elferdített értelemmel kiválogatni, csunya munka! sajnálom, hogy van ember, a ki magához illőnek találja.

A mi azt a mesebeli oroszlányt illeti, nekem is jutott eszembe, önnek sorait olvasva, valami oroszlány, kit szomorú sorsában még az állatok legkevesébé vitézebbje is — megrúg.

Pesten, 1853. júl. 26.

Gr. FESTETITS.

TARKA KÉPEK.

EGY AGG SZINÉSZ NAPLÓJÁBÓL.

Szinészek inasa.

Egy szép reggel, midőn tíz óra tájban mind együtt volnánk a próbán, a nyitott terem ajtón betekint egy urasági inas, kinek küldetése volt hozzánk, látván hogy senki rá sem ügyel, senki el nem fogadja, mint más becsületes háznál szokás, mindegyik teszi teendőit, gondolkozik, mellyik lehet ezek közül a maiszter, a kit nagyságos uram dilectornak mondott? tehát még áll egy darabig, a terem közepén hallgatja a zenét és dalokat, végre rátalál emberére: ez lesz az, láttam az este is ez parancsolt a többinek, most igen harsány hangon igazgatja a többit hol ide, hol oda, csendet parancsol, és a többi szépen szót fogad neki.

Az Medve nevű színész volt, ki tegnap este Don Juanban a czimszerepet játszotta, és ki a társaság rendezője volt. Közélt feléje, levevén kalapját „alázatos szolgálja a tettes urammal“ megszólítja, de minthogy a színészek, kivált próbán, igen nagy zajt inditanak, és már a szinpadí hangos beszéd végett erős szóhoz szoktak, ez az inas pedig csendes uri házban megszokta a csendes beszédet, megszólítását a rendező nem hallotta, és ő csak kis czédulácskával a kezében várakozott jobb alkalomra, majd ha tudnillik a komediás úr végzi dolgait, hanem a próba hosszan szokott tartani, és az ő küldetése urasága parancsa szerint nem türt várakozást, körül nézett mi tevő legyen, és gondolkozott, lehet egy komediás urat foglalkozásában másodsor is megszólítani, mert hogyan kell igazi urral bántani azt ő régen tudta, ilyen töprenkedései közt meglátja azon színészt, ki egyszersmind a társaság igazgatója volt, és a ki a múlt este Don Juan inasát játszotta. Ah, gondolá magában, ez mint becsületes collegám ezennel kisegít a bajból, nem is vélhetett egyebet, hogy ezen egyén egyéb legyen, mint inas, mert este a játékban jelen levén, látta mint zaklatja őt ura Don Juan, még a fülét is meghuzta, midőn küldé a márványoszlophoz, hogy azt hijja meg vasorára a temetőből, az ő szállására a vendégfogadóba. S most is, mivel meleg nyári nap volt, hajadon fővel, egy ingben látta őt kijönni egy szobából, mikor Medve urnak fején arany paszományos sapkácska ült.

— Ah, szerencsés jó reggelt kívánok, mondá, ugyan jó, hogy téged találak, már megszólítottam a gazdát, de nagyon szorgos dolga lehet, nem felelt, pedig sietős, mert ezen czédulával az én nagyságos uram ebédre hivatja a komediás urakat mind, szólítsd meg kérlek, hadd adom át a levélkét, mert a ngos ur nagyon rám parancsolt.

Az igazgató nem akarván kiforgatni az inas véleményéből. — Medve ur! szól a rendezőhez, kérem sziveskedjenek kissé félbe szakasztani a próbát és ezen levelkét elolvasni, különben is az egészet illeti. Medve hirtelen átfutá a czédulát, barátim! mondá, Z. kamarás úr szivesen lát ma bennünket ebédre, a nők kedvéért pedig hintókat fog küldeni. — Mondja meg, szól az inashoz, ő nagyságának, köszönettel fogadjuk szives elfogadását, meg fogunk jelenni. Azzal a félbeszakasztott próbát ismét hévvel igazgatta.

— No pajtás! szól az inas a társaság igazgatójához, osztán te is el jőjj ám, de hiszen ugyis én jövök el majd a hintókkal, osztán együtt felállunk a bakra, majd jut ám pajtás nekünk is, ne félj semmit — hej jó uram van nekem, nem bánja az, ha a becsületes legény néha jó napot csinál magának; jaj be szeretem, hogy téged megtaláltalak, mert föltettem magamban, török, szakad én megtractállak, mert nem tudom én miért azért-e, hogy én is inas vagyok — de nekem senki sem tetszett úgy abban a komediában, mint te, mikor neked minden szavad olyan talpraesett volt, életemben én soha jobbizüket nem nevettem, mint neked, még a könnyem is kicsordult — ez a te urad úgy meg is haragudott néha az este, hogy a kardját is kihuzta rád, mindig félttem, rád huz egyet.

— Nem meri tenni annyi ember előtt, (már ekkor hagyta a szegény inas úszni.)

— Mindjárt gondoltam, hát máskor mikor csakugy ketten vagytok?

— Ollyankor hallgatok és teszek a mit tehetek, azonban csak mások előtt szokta ő mutatni auctoritását, mihelyt vége a komediának, mintha nem is az az ember volna.

— Igaz alig ismertem meg az imént, most egészen más gunyába vagytok mindnyáján, de nekem ez a ribilia soha le nem szakad testemről.

— Ugyan hogy tudtál pajtás ezek közé az emberek közé keveredni; nem talál-tál jobb urat?

— Tudja isten, annyiba jó itt, hogy nappal kevés, vagy semmi dolgom, hanem este, az sem mindig, és így csak pipázgatva töltöm az időt, mint valami nemes ember.

— Már sietek haza, Isten áldjon meg bruderám, sietek haza a hirt megvinni, nem sokára még látjuk egymást, addig is Vigézt (Wie geht es), — ezen német szót hallotta ő néha urak közt, tudta hogy elfogadási vagy válási szó, de aplicálni el-tévesztette; ezzel elment az inas, az igazgató pedig a meghívó kamarás urat jól ismer-vén, ki szereti a tréfákat, gondolá magában itt egy jó alkalom, kínálkozik ismét egy tréfára és megkívánta hagyni az inas véleményében. Azért mindjárt egy czédulát irt, és megjelenté ő nagyságának, ki hasonlóképen kapott a tréfán, és segéd kezét igért nyujtani hozzá.

Tizenkét óra után megérkezik két batár a fogadó udvarára, beállnak az állás alá az inas feljő, és jelenti Medvénel: Uram itt vannak a hintók tessék rendelkezni felettök. Beleültek a színésznők, és vagy két férfi is felfért még, az inas hátul, az egyik, az igazgató a másik hinto baljára felpattannak, és eljutnak a kastélyba, csakhamar. — Ott az udvaron leszedik a nőket, azok egy lépéssel a kastély

előcsarnokában vannak, hol őket igen szívesen várták, nem is vette észre senki, hogy az igazgató inas pajtásával végezvén foglalkozásukat a hintó körül, bementek az inas szobájába.

— No pajtás most nekem dogom lesz, hanem itt van jó szilvavica, ő nagysága is ebből iszik, aztán itt a szép puha fehér kenyér, ezt a nagyobbik kisasszony, az a szép angyal süti, gyurja az ő puha kacsóival; egyél, igyál, ülj, itt a pipa, itt a dohány, majd lesz itt minden frikász, ananász, mandula torta, szarvas, vaddisznó, tekenősbéka, hordok én neked annyit, hogy meg nem győződ, ha hat gyomrod volna is; ha a fejed talál szédülni, itt az ágy feküdjél le, innen csak este mentek ám haza, majd haza kísérlek, mert én nem tudom, milyen nagyon szeretlek, tán az ingem is oda adnám.

— Én azt tartom pajtás, sok a vendég, megyek én is szolgálni asztal körül, legalább a magam urait és asszonyait, mert meg nem győzsz annyit.

— A világerért sem, vagyunk mi elegenden, azt gondoltad magam vagyok, aztán nem hivtalak én szolgálni, hanem te az én vendégem vagy, majd szolgálok én neked is. Azzal szaladt pinczébe, konyhára és dolga után. Az igazgató pedig, hogy az inas észre ne vegye megszökött helyéről és bement, a vendégek sorában helyet foglalt. A ngos urral összenézvén mosolyogtak; várván mi tréfás pillanat fog teremni abból? Eljött az idő, leültek az asztalhoz. Az igazgató kész akarva felül mindjárt a ngos asszony mellett közel foglalt helyet, és már levest evett, mikor az inas észre vette, ő hordta a ngos kezéből a leveses tányérokat, arra elhalványodott, majd kiesett kezéből a tányér, azt letette egy vendég elé, nem is nézett sorra, hanem kiszökik az ebédlőből, mint a kinek hirtelen nagy baja van, nézi pajtását szobácskájában, de majd a guta ütötte meg ijedtében, mikor nem találta ott.

— Tehát csakugyan jól láttam, ő ül ott fenn az asztal mellett, ugyan ki volt az a bolond, ki oda eresztette? Azzal bement az ebédlőbe, mint a kinek az orra vére folyik, és az igazgatónak távolról integetett, hogy menjen onnan, és jöjjön ki, a ki ezt nem látszott érteni, hanem ollyankor, mikor az inas ben volt, szemtelenül elszedegette mások elől a buteliákat, a poharakat hajtogatta, az ételt is mikor másnak nyujtották elkapta, egyszer épen a ngos asszony elől is elkapta, és ette, hangosan beszélt, nem engedett másnak szólni és nagy jeleit adta a részegségnek. Erre az inas már izzadván, szegény, kinjába oda megy a ngos urhoz és sugja neki: drága ngos uram, bocsásson meg, hogy e korhely itt garázdálkodik, hanem engedje meg hadd vezessem el innen haza a szállására.

— Hadd el még kissé János, hadd lakjék jól; ennyi vendég közt nem illik kivezetni, hanem lesd meg mikor felkelünk, akkor nem bánom vezesd el.

Alig várta az inas, hogy vége legyen az ebédnek, megkapta a karját az igazgatónak, édes lelkem pajtáskám már mos haza felé; azzal mentek az utcára, a vendégek pedig a kastély utszára nyíló ablakaiból nézték őket, az igazgató öklével fenyegetőzött a kastély ablakaira.

— Mond meg pajtás annak a nagy fejü uradnak, hogy ha valami bajom talál lenni a borától, megperlem őtet, megcizáltatom a vármegyére, mert ez kutyának való bor, nem embernek, illyet kell adni becsületes vendég elé he?

— Mert nem kellett volna annyit inni pajtás; jó tiszta borok vannak a mi pinczénkben, más sok nagy urak ittak belőle, de semmi bajuk sem lett, sótt igen dicsekszik.

— Bolondok azok is mind egy lábíg, veled és uraddal együtt, olyanok vagytok mint a tormába esett féreg, azt gondoljátok, hogy a magyarországi bor jó, jártál volna csak külföldön, ezt a ti lőrétetek meg sem innád, most ittam magyar bort, soha többet nem rontom vele uri gyomromat.

— Bizony pedig hálát adhat az Istennek, ki illyet ihatik.

— Te pimasz, azt gondolod, hogy mindenki olyan paraszt, mint te.

Itt az inas veszteni kezdé türelmét.

— Paraszt vagy bizony magad, ha eszeden volnál, átlátnád, minő konkolyt hintettél a kastélyba, nem tudom mikor boronálom el.

— Ejnye hogy a patvar nyaggasson meg! így beszélsz velem? Ezzel megfognak egymás gallérát, míg végre az inas kiszabadult s visszaszaladt a kastélyba, az igazgató pedig felkapván egy nagy poznát az utczán szaladt; az inas a kastély kapuja megé elbújt, az igazgató pedig elhajtván a nagy poznát, mivel nem volt miért részegnek tetetni magát, nevetett, a szemközt elé jövő vendégekkel, és kérdé: hát hová lett az én pajtásom? A ngos úr inte neki, hogy a kapu mögött; oda ment és szépen kezénél elévezette a kapu megöl, jer csokolj meg, ismét jó pajtások leszünk.

— Igen igen, mondá a nagos ur, ezt a leczkét azért érdemletted meg, miért nézted a mi jó színész igazgatónkat inasnak, ő a director, kihez küldöttelek, és ez mind tréfa volt.

— Üsse meg a menkö hát az egész komédiát, szólt az inas, nem becsületes embernek való ez

BUDAPESTI HIREK.

* * Milly kegyelettel viseltetnek hazánk távolabb eső vidékein is buzgó honfitársaink a nemzeti színház iránt, fényesen bizonyítja azon nemes törekvés, miszerint Békés megye lelkes fiai és leányai felsőbb engedély mellett jövő hóban fényes sorsjátékkal összekötött tánczvizalmat adandnak, mellynek tiszta jövedelme a pesti nemzeti színház segélyezésére lesz szentelve. E tánczvizalom és sorsjáték rendezője tisztelt hazánkfia Reök István úr. Programját legközelebb közölni fogjuk. E nemes keblü tény nekünk új buzdításul szolgál s megnyugtat a felől, hogy a mig hazánk lelkes fiai és leányai illy hó indulattal viseltetnek nemzeti intézetünk iránt, addig nincs okunk kétkedő szemekkel tekinteni a jövődöbe, s kimondhatjuk azon hitünket, miszerint a pesti nemzeti színház jövő lételének legmagasabb kormányunk pártfogásában és nagylelkü nemzetünk kegyeletében legbiztosabb alapjait látjuk.

* * E héten ismét új dráma került színpadunkra: „a narancsárusnő” a szokottnál valamivel nagyobb közönség előtt.

* * E napokban tartattak Szőnyi János úr nevelőintézetében a közvizsgálatok. E nevelőintézet bizton vetekedik szellemi erőtehetségére nézve bármelyikével köztanodáinknak, belrendezésére nézve pedig legtöbbeket felülmul. Oktatóinak száma 28-ra megy és köztük a legelső irodalmi és tudományos kapacitásaink, mint Csengery Antal, Dallos Gyula stb. A növendékek előhaladása mindenkit méltó bámulásra gerjesztett, melly alkalommal a Csengery által előadott historiai tanulmányok nevezetnek általánosan a vizsgálatok fénypontjának.

** Dallos Gyula fiatal angol nyelv-tanárunk jelenleg egy nagyobb szerű irodalmi vállalatot tervez, mely irodalmunkat végtelenül fogja emelni. Angol irodalombarátok felszólítására ugyan is magyar irodalmi könyvtárt szándékozik kiadni, mely mintegy 25--30 kötetben tartalmazandja a magyar nyelv tanát, szótárát, a magyar irodalom történetét To Iditől s regény és lyrai irodalmunk válogatott remekeit. Azon esetben, ha az első folyam élénk részvétellel találkozik az angol közönség előtt, mely minden hasonló vállalatot igen buzgón szokott felkarolni, ezt később újabbak követték.

** A mai számunkban közölt remek versek egyike, mely — fájdalom — nem rég elhalt szép lelkű ifju költőnk, I d u n a utolsó költeménye, annyira megragadta lapunk szerkesztőjének g. Festetics Leonak figyelmét, miszerint elhatározá, hogy Iduna minden költeményeit z e n é r e t e e n d i. Összesen t i z e n h á r o m költeménye volt; a tizenharmadikban kéri az őszi levelet, futó csillagot, hogy tanítsák ő t m e g h a l n i. Őszi levél, futó csillag, mért tanítottátok őt meghalni?

** H e c k e n a s t G u s z t á v szerződött koszorus költőnk A r a n y J á n o s s a l, classicus becsű T o l d i - j á n a k népszerű kiadására; valóban ohajtandó, hogy irodalmunknak és nyelvünknek e nagybecsű kincse úgy elterjedjen népünk között, mint a falusi esték.

** E tárgyról jut eszünkbe, miszerint egy nagy alföldi városban, hová két igen jeles s nagytudományú költőnk hivatott meg nyilvános tanárrakul, a városi jegyző bevádoló a két tanárt a consistorium előtt: „miszerint ezek megfeledezve tanári állásuk méltóságáról, nem szégyenlenek verseket s más profanus dolgokat írni holmi újságokba s ekkép rosz példákat mutatnak a rájuk bizott fiatalságnak, tehát ettől tiltassanak el.“ — És ez nem a mult században történt!

VIDÉKI SZEMLE.

B. F ü r e d.

I. A nemzetiség benső ereje fejlesztéséhez szükséges, mondhatnók: nélkülözhetetlen tényező a színészet, mellynek virulása szoros kapcsolatban van a nemzetiség virulásával, s színészetünk életmozzanatait a haza még eddig csak részben ismeré, lapokban csak a fővárosi szintársulat működése, s ez is csak futólag volt érintve.... a vidéki színészet? ... terra incognita volt; nem talált lapot, mely érdekeit képviselte s szereplő egyénei jó vagy rosz működését nyilvánosság elé vitte volna. Ezt tenni a szépművészeti lapok hivatása leendett, de az a tudat, hogy a színbirálat kevés érdekekkel bir nagy részben nő-olvasói előtt, s hasábainak színbirálati betöltése által csak előfizetői száma kevesbül — a magasztos hivatást háttérbe szorítá, s a vidéki levelezők ha érinték is a körükben néha néha feltűnő színészetet, ez érintés futólagos, az előadott darabokat röviden érintő volt, a nélkül, hogy egyéniségei működését tüzetesen — érdemileg bírálta volna. A színészet képviseletlenül maradása, űr vala a nemzet életében, olly űr melly hatékonyan érezteté a betöltés szükségességét; érezteté, hogy a szépirodalmi lapok tág köréből szükségkép kell kiválni egy lapnak, mellynek iránya legyen képviselni a színészetet, fővárosi s vidéki életmozgalmaival megismertetni az olvasó közönséget, s a működési érdem kiemelése s hibák leleplezése által egyengetni a haladás üsvényét, s a tökély tetőpontja felé közeledtében őrszemmel

kisérni színészetünk kitünőbb egyéniségeit. A vágy, mely e lap keletkezésére vonatkozólag akaratlan is fölébredt minden jó érzelmi honfi szívében — jelenleg már valósulva van, megtestesülve szemlélhetjük a Délibáiban, mely czélul tüze maga elé, minden rugót mozgásba hozni, mi által szini életünk tökélyesülését s emelkedését eszközölheti, czélul tüze maga elé örszemmél kísérni a vidéki színészetet is, tudva azt, hogy vidéki színpadok képezik az eret, mellyből a jelesb szini egyéniségek a pesti színházba — mint valamely központba összefolynak. Ez az oka, hogy a Délibáb sokkal terjedelmesebb kört nyit a vidéki színészetet ismertetni vágyó levelezőknek, mint a többi szépirodalmi lapok, mert szerkesztője érzi a kötelesség sulyát, mi rá — mint színházi lap szerkesztőjére nehező, s ez érzést nem lehet leküzdenie a nélkül, hogy önmagával ellenkezésbe ne jöjjön. Ez az oka, hogy a b. füredi színészet életmozzanatait, a körünkben működő s köztetszéssel találkozott Latabár színtársulatának kitünő egyéniségeit az olvasó körrel részletesen megismerttetendő, levelezési területre vonatkozólag a Délibábot választám, s színészeink működéséről a közönség színészet iránti részvéte vagy részvétlenségéről — ha t. i. szerkesztő ur szívesen veendi — hetenkinti értesítést küldeni honfui kötelességemnek ismeredem.

B. Fűred fűrdői saison alatt valódi kis Pest, s diszes vendégkoszorunkból az értelmiség virága levén színházi estélyeinken központosulva, ezek tetszés-zaja, tapsai, kihívásai a játszó s tetszést nyert egyéniségek művészeti tökélye s kiképzettségének biztos mérlegül vehetők. S Latabár társulata olly tagokból áll, kik közül mindegyik betölti a helyet, mit szerepénél fogva be kell töltenie; s nagyrészők olly pontján áll a művészeti tökélynek, mellyen a pesti közönség kívánalmait is kielégítheti. A vidéken szétszórt legjelesebb egyéniségek vannak itt központosítva. . . . Latabár. mint alkotó s rendező szellem áll a társaság ügyvezénylete élén . . . s Benedek tárgyavatottsága, a társulat egyes tagjai hajlamismeretéből származó szereposztási ügyessége, élvezetessé teszi színházi estélyeinket.

Női személyzetből kitűnnek: Felekiné, Hidassi Priell Cornelia, Csercser Natalia, Latabárné, Kecskésné, Erdősné. Férfiak közül: Gyulai, Benedek, Berzsényi, Foltiny, Kecskés, Török. „Színész” adatásakor Felekiné, „Tiszaháti libácska” adatásakor Priell Cornelia állt a művészeti tökély, színpadi ügyesség, helyzet s érzelmváltozat, indulat s szeszély mozzanat különbféle — most tragicus, majd comicus — jeleneteinek hű visszaadása által az elismer érdem — s viharos tapsokban, többszőri kihívásokban fölmagasztalt művészi diadal s színpadi dicsőség tetőpontján. Priell s Felekiné a többi szinte kitünő, nőtagok gyöngyei, ollyanok ők a többi művésznők koszorujában, minő a gyémánt a koronában; köztük az elsőséget meghatározni, a primadonnai pálmát egyik vagy másiknak adni szinte lehetetlen, s az e tárgyban ítélethozás teréről még a legműértőbb bíráló-értelem is erőtlensége érzetével kénytelen visszavonulni. Felekiné remekel a mély s viharos érzelmfestésben, a kebelben du-longó indulat s szenvedélyharcz hű visszatűkrözésében, a drámai jellemek minden ferdulatpontja, az események minden változatban. . . Priell Cornelia szinte remekel ezekben! — Felekiné otthonosan érzi magát a női gyöngédséget igénylő férfias szerepvitelben, minek „Charlott kapitány” adatásakor remek játéka fényes bizonyosága. Priell Cornelia e részbeni ügyességét viharos tapsok közt igazolá „Bácsi vagy a szerelmes család” adatásakor Vilmos szerepében. — A mi volt Felekiné comicumokban „Színész” adatásakor, az volt Priell Corn. a „tiszaháti libácska” eljátszásakor, ragyogó csillag a művészet egén, minek legszebb jutalma nem tapsok s kihívásokban, hanem a művésznők saját öntudata s művészi becsük érzetében rejlik.

Csercser Natália is remekel a nők között, s kitűnik szerepei helyes felfogása, jellemek hű visszaadása, s az általa képviselt egyéniségek hű személyesítése által. Ügyességét tünteti ki azáltal is, hogy „Angelo” adatásakor Priell Cornelia rögtön roszulléte miatt föl nem léphetvén, helyét azonnal betöltte s Catharine Brigadini nehéz szerepét az érzelem mélység, elfojtott szerelem szaggató fájdalma, viszontlátás öröme, meglepetés, guntárgyul kitettségek küzdelme s kínai s a halálharcz borzalmi hű visszaadásával személyesíté. „Charlotte kapitány” adatásakor a büszke, szenvedélyesen szerető s féltékeny port. királynőt oly jó mimikával adá, hogy arcán a szerelem minden mozzanatai, a hatalomérzet s parancsoló büszkeség minden vonásai s a szerelemföltés mardosó kigyói láthatók voltak. Növeli érdemét, hogy énekes népszínművekben nélkülözhetlen s remek dalaiért kitörő tetszésnyilvánításokkal üdvözöltetik.

Latabárné gyöngéd nőies szerepekben tűnik ki, s ügyesen tünteti föl a nőt epedő s remélő szerelme magasztosságában csalódás miatti tépő keserve és szaggató fájdalmában. — Kecskésné a méltóságteljes, borzadályos, eszélyes s boszuálló női szerepekben működik hatásteljesen. — Erdősné az öreg, vallásos, előítéletes s némileg comicus szerepek betöltésénél sikerrel alkalmazható.

Férfiak közt Gyulai a hősiessé s cselszövő jelleme fölmutatásában, az élet kényes helyzetébéli öntájkézés, a kétségbeesés vad mozdulatai s őrjöngő küzdelme hű visszaadásában több társai felett magas polczán áll a művészi tökélynek. — Benedek a szerelmes, gunyos, színlő, érzetdus, kedélymélység, jellemnagyság s nemesség hű személyesítését igénylő szerepekben nélkülözhetlen, s mig Gyulait erőteljes dörgő hangja az indulat, szemei vad forgatása, arcának különböző rémes torzalakok fölvetelerei képessége a düh és kétségbeesés, addig Benedeket kellemes olvadékony hangja, arcának az érzet minden fokozata visszaadásairai alkalmassága a szerelem s megvetés nehéz szerepeiben reméklésre képesíti. — Berzsenyi leginkább comicus s intrigant szerepekben van helyén, a művészet szentélyében e szerepekbeni működés van számára kijelölve; ez azon tér, hol babéra virul, . . . komoly szerepekbeni fellépése ha nem éppen ügyetlen is, de comicus s intrigant szerepeiben összehasonlítva oly tökélytelen, hogy Berzsenyire Berzsenyiben ráismerni csaknem lehetetlen. Komoly, számítóhidegen okoskodó szerepekben működés nem is neki való . . . egészen más ellenkező tér az, hol az elismerés fölteszi fejére az érdemkoszorut. Maradjon a comicus s intrigant szerepeknél itt — és csak itt kedvenze ő — s egyedül csak ő a közönségnek, itt szerzhet új meg új érdemkoszorut eddigi koszoruihoz. Foltinyi leginkább udvarló, neveltető szerepek ügyes felfogása, Kecskés a hivatalnoki, apai jellemek hű visszaadása . . . Török az ügyetlenség ügyes személyesítése által tűnik ki. Hódi még eddig csak kisebb szerepekben lépett föl, ezekben tanusított ügyessége följosgit hinnenem, hogy nagyobb szerepekbeni fölléptetése esetén azokat is kellőn fogná betölteni.

Ennyt általában Latabár színészársulata általános jellemzéseül . . . egyes előadott jelesebb darabokról s a vendékoszorú általi pártfogolatról következő leveleimben.

Vönöcky Pap.

Kecskemét, jul. 18.

„Egy tél a provincián!” Novellát volna kedvem írni e tárgyról, ha a szép-irodalom rég meg nem szökött volna tőlem. S ha az a tél olyl irtóztató sarakkal jár, mint a mult, akkor plane olyl vizenyős novella tárgy mint . . . mint a mostani nyár. Az ember a „deperationak” — tájszólás — minden nemén keresztül megy. Unalom, unalom és harmadszor is unalom. . .

Kinek legalább ökörfogatja nines, még estélyre sem mehet, ha nem akar bagariában táncolni. S ki megszokta a társas köröket — hon ülhet, aludhat estétől reggelig — aztán pedig a legyeket számlálhatja reggeltől estig, ki ohajt színházba járni.

Színház . . . e szóra szintugy megdöbbsentem. Hetényi társasága két hónapot töltött városunkban. S ki már már megszoktam — hat havi vidéki mulatás (!) alatt — a színházat valami nélkülözhetőnek tekinteni, e két hó alatt ugy belesodortattam, hogy most viszont némi aggálylyal nézek az esték elé.

A társulat Szegedre utazott, hol jelenleg egy német társulat is működik. Mindennek daczára hiszem, hogy ott a legmelegebb pártfogoltatásban fog részesülni — mert arra nagyon érdemes. A mi közönségünk igen követelő, s mégis többnyire elégtlen hagyá el a színházat. Utolsó előtti előadásuk „Dalma“ volt, mellyet szép sikerrel tudtak előadni. A rendezés egészen a pesti szerint történt — hanem a kiállítás . . . azt olly nyomoru viskóban, mint a millyet itt színháznak gunyolnak, kívánni sem lehet. Annál kielégítőbb volt az előadás — a legtöbbek részéről.

A társaság szemfényének Hetényi Laurát lehet tartani. Egyike a legkellemebb színadi alakoknak — ki szerepeit átgondolja, s melegséggel és élethűn adja. Tiszta csengő hangja van, melly elég érczes, elég terjedelmes s mindenek fölött olvadékony. S hogy e hangot csak az oskola nevelé — mert Laura igen szép oskolával bir — fölösleges mondanom. Ó kitünő vaudevillistáné — legalább (Lászlóné kivételével) hozzá hasonlithatót még nem láttam. Szép hang, művészi ének, élénk eleven játék — olly előnyök, mellyek feledhetlenné teszik. Egyszer az Elvira nagy ariáját éneklé (Ernani I. felv.) s olly csinos coloraturát, olly biztosságot tüntetett ki az éneklési modorban, hogy a műértők is szívök szerint kiálták az ujrát. Jobb szerepei közé tartoznak a francia vigjátékok is, mellyekben meglepő finomságot s társalgási ügyességet tüntet ki.

Kitünő nőtagja a társaságnak Kópocsiné is, kinek játéka és hanghordozásában sok melegség és báj van. Inkább drámai színésznő, ki egyes helyeket különösen sikerülten ad. A hervinákat Szabó Krisztina adja, ki különösen egyes momentumokat szokott kiemelni, s ha ezek sikerültek is, de épen ezért az egészben nem mindig van egység. Hetényi Amália soubrette szerepeket játszik; gyönyörű színadi alak, s mivel mint kezdő is annyi lehetséget és finomságot árul el, igen szép jövődövel biztathatjuk. Magát Hetényinét kétszer láttuk játszani; mind kétszer öreg pedans aristocrata nőt adott — s e szerepet minden tulzás nélkül (s ez épen nem könnyű) annyi élethűséggel adta, hogy csak azt sajnálhatjuk, mikép nem lehetett alkalmunk többször látni.

A férfiak közül Hetényi Gyula legjelesb. Ez a fiatal ember igazán ma Abellino, holnap Mandelino. Minden nap kell játszania, s rendesen annyira van terhelve, hogy nem is sokoldalúságát, de ügyességét bámuljuk. Leginkább helyén van a Lászlóféle szerepekben. Minden esetre a tehetségesb ifjak közé tartozik. Horváth (comicumokban), Zombori (atyákat ad) nem kontárok.

Szóval a társaság a jobb vidéki társaságok közé tartozik, melly a közönség pártfogolását megérdemli.

—r.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

g. János helyett
853 31
Kovács

Előfizetési hirdetmény

A

DÉLIBÁB,

NEMZETI SZINHÁZI LAP

másod félévi folyamára.

Előfizetési feltételek.

Megjelenik e lap vasárnaponként két sűrűn nyomtatott íven, finom velinpapíron, szépműszeti, irodalmi és társaséleti tartalommal, havonként két divatképpel.

**Itt Pesten házhoz hordással félévre 6 forint, negyedévre 3 ft. p.
vidékre postán küldve 7 ft. 36 kr. p. — 3 ft. 48 k. p.**

Előfizethetni Pesten a szerkesztő és kiadó hivatalban (szép utca 1. szám) és Emich G. könyvkereskedésében; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.

Azon cs. k. postahivatalok, melyek tíz példányt gyűjtöttek, attól tiszteletpéldányt kérésre kaphatnak.

Pest, Junius 12-kén. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházlap szerkesztősége.

Legujabb, vegyes tartalmú, magyar könyvek!

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (a kigyó-utca sarkán)
s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

A

FEKETE DOMINO.

REGÉNY.

Irta B. PODMANICZKY FRIGYES.

Két kötetben, összesen 331 lap a legcsinosabb kiállítással,
ára füzve 2 fr. p. p.

Úti Naplóból.

IRTA

B. PODMANICZKY FRIGYES.

Tartalma: Stettin. Svinemünde. Tengeri út. Riga. Reval. Kronstadt.
Pétervár. Nevszki Prospect. — Utazás Moszkvában. Moszkva. — Stockholm.
Upsala. Danemora. — A svéd tavak. Trollhättan. Gothaborg. A Sund. —
Koppenhaga. Hamburg.

Nagy 8-adrétben, igen fényes kiállítással, ára 2 pfrt.

MULATSÁGOS

HÁZI-NAPTÁR

1854-re.

Szépirodalmi része: Tompa Mihály, Bernáth Gáspár, Jenevai, Sajó, Petőfi
Sándor és Jókai Mórtól.

Az 1854 évre szóló katolikus és protest. naptáron kívül számos közhasznú
szikkel, Magyar- és Erdélyországi vásárokkal s. a. t.

Nagy 8-adrét, közel 140 lap, ára füzve, s az illő bélyeggel ellátva csak 30 kr. p. p.

A MEZŐGAZDASÁG NÉPSZERŰ KÉZIKÖNYVE.

A szántóföld-, rét és szőlőmivelés, gyümölcsfatenyésztés, szarvasmarha-, ló-, sertés- és méhtenyésztés. Jelen fejlődésfoka s előhaladása szerint,

SCHLIPF J. A.

koszoruzott pályamunkája **harmadik** tetemesen bővített és javított kiadása nyomán szabadon magyarítá

TÓTHFALUSI MIKLÓS orv. tr.

Harmadik magyar kiadás. (A szövegbe nyomott sok metszvénynyel.)

Nagy 8-adrét 490 lap, füzve ára 3 frpp.

A SZERELEM GYERMEKEI.

Regény **SUE JENÖTÖL**, fordította **GERÖ.**

Két kötetben 12-edrétben 370 lap, füzve, ára 2 forint pengő pengő.

GALLCISMES DIALOGUÉS.

Francia nyelvsajátságok, köz és társaséleti beszélgetésekben, közmondások- és példabeszédekkel. — A francia nyelv alapos ismeretére törekvők s abban jártasok használatára.

PESCHIER A. után **FEKETE SOMA.**

Ára füzve 1 frpp.

BIBLIAI TÖRTÉNETEK.

Az 6 és új szövetségből és az apostolok cselekedeteiből. Kivonat gyermekek számára.

SCHMIDT KRISTOF

négy kötetnyi bibliai történeteiből, **Farbmann János** által. Fordította

Czuczor Gergely sz. Benedeki rend pannonhegyi tagja.

8-adrét 170 lap. Kemény kötésben ára 30 kr. pengő pénzben.

A KARTHÁUSI.

Regény, írta **B. EÖTVÖS JÓZSEF.**

Két kötetben; **harmadik** javított kiadás. 12-edrétben öszvesen 660 lap.

Ára füzve csak 2 frpp.

DELIBAR

